

REGIONAAL RISICOPROFIEL 2020

VEILIGHEIDSREGIO'S FLEVOLAND
& GOOI EN VECHTSTREEK

BIJLAGEN

Inhoud

Bijlage I	Systematiek en fasen.....	4
Bijlage II	Risico-inventarisatie	5
Bijlage III	Uitwerking van de scenario's.....	7
Incidenttype:	Overstroming door hoge rivierwaterstanden (alleen G&V).....	8
Incidenttype:	Vollopen van een polder / dijkdoorbraak (alleen FL).....	9
Incidenttype:	Heide-, (hoog)veen en duinbranden (alleen G&V)	10
Incidenttype:	Koude golf, sneeuw en ijzel.....	11
Incidenttype:	Hitte golf.....	12
Incidenttype:	Storm en windhozen.....	13
Incidenttype:	Ziektegolf dierziekten.....	14
Incidenttype:	Grote brand in gebouwen met niet- of verminderd zelfredzame personen	15
Incidenttype:	Grote brand in gebouwen met een grootschalige publieksfunctie	16
Incidenttype:	Brand in dichte binnensteden	17
Incidenttype:	Instorting door explosie.....	18
Incidenttype:	Incident vervoer weg (brandbaar/explosief).....	19
Incidenttype:	Incident vervoer water (brandbaar/explosief)	20
Incidenttype:	Incident vervoer weg (giftige stof)	21
Incidenttype:	Incident spoorvervoer (giftige stof).....	22
Incidenttype:	Uitval gasvoorziening.....	23
Incidenttype:	Uitval elektriciteitsvoorziening.....	24
Incidenttype:	Uitval voorzieningen voor spraak- en datacommunicatie	25
Incidenttype:	Grootschalige Cyberaanval.....	26
Incidenttype:	Incident waterrecreatie en pleziervaart.....	27
Incidenttype:	Incident wegverkeer (geen gevaarlijke stoffen)	28
Incidenttype:	Incident treinverkeer (geen gevaarlijke stoffen)	29
Incidenttype:	Ziektegolf besmettelijke ziekte.....	30
Incidenttype:	Paniek tijdens grote festiviteiten, concerten en demonstraties	31
Incidenttype:	Maatschappelijke onrust en buurtrellen	32
Incidenttype:	Terrorisme: gewelddadige eenling.....	33
Incidenttype:	Terrorisme: meervoudige aanslag	34

Bijlage IV	Uitleg impact- en waarschijnlijkheidsbeoordeling.....	35
	Vitaal belang: Territoriale veiligheid.....	36
	Vitaal belang: Fysieke veiligheid.....	37
	Vitaal belang: Economische veiligheid.....	40
	Vitaal belang: Ecologische veiligheid	43
	Vitaal belang: Sociale en politieke stabiliteit.....	45
	Vitaal belang: Veiligheid van cultureel erfgoed	51
	Waarschijnlijkheidsbeoordeling.....	52
Bijlage V	Capaciteiten inventarisatie.....	53
Bijlage VI	Maatschappelijke thema's, crisis- en incidenttypen.....	54
Bijlage VII	Resultaten Consultatieronde en Zienswijzen.....	57
	Consultatie van de gemeenteraden.....	57
	Zienswijze van het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht.....	57
	Zienswijze van het Waterschap Zuiderzeeland.....	57
	Zienswijze van het Openbaar Ministerie.....	57
	Zienswijze van de politie	57
Bijlage VIII	Bronnenlijst.....	58

Bijlage I Systematieken fasen

Fase 1 Risico-inventarisatie

De eerste stap is inzicht krijgen in de aanwezige risico's. Belangrijke basis hiervoor is de provinciale risicokaart. Hierop staan de risicobronnen binnen onze regio's, maar ook de risicobronnen in naastgelegen regio's die invloed kunnen hebben in onze regio's. Daarnaast is een toekomstverkenning uitgevoerd van demografische en ruimtelijke ontwikkelingen die het risicoprofiel de komende jaren kunnen beïnvloeden. Tot slot is een online onderzoek verzonden naar het netwerk van de veiligheidsregio's over bestaande en eventueel nieuwe risico's voor de beide regio's (zie Bijlage II).

Fase 2 Risicobeeld en scenario's

Na de inventarisatie is het risicobeeld ontstaan. Op basis van de inventarisatie, is bepaald welke risico's in de Veiligheidsregio's Flevoland & Gooi en Vechtstreek aanwezig zijn. Voor deze risico's zijn scenario's uitgewerkt o.b.v. expert opinion (zie bijlage III). Om te komen tot een selectie zijn we uitgegaan van realistische, maatgevende en grootschalige scenario's en niet van ergst denkbare scenario's (worst case). Deze worden niet als realistisch gezien. Er is gekozen om de scenario's generiek en vanuit de gevolgen te benaderen en waar mogelijk en/of relevant zijn specifieke regionale aspecten meegenomen.

Fase 3 Impact- en waarschijnlijkheidsbeoordeling

Hierna heeft de risicoanalyse plaatsgevonden. De scenario's zijn conform de nationale methode tweedimensionaal beoordeeld, enerzijds op 'impact' en anderzijds op waarschijnlijkheid. Deze analyse heeft plaatsgevonden samen met de specialisten op dit gebied. De analyse is een landelijk uniforme en objectieve systematiek, waarmee risico's van heel diverse aard toch zo goed mogelijk onderling vergeleken kunnen worden (zie Bijlage IV). De resultaten van de impact- en waarschijnlijkheids-beoordeling zijn vertaald naar een risicodiagram die in het hoofddocument terug te vinden is.

Fase 4 Consultatie en zienswijzen

Het concept risicoprofiel is vervolgens overlegd met de raden van de deelnemende gemeenten en er is een zienswijze gevraagd aan de politie, het Openbaar Ministerie (OM) en de beide waterschappen. De samenvatting hiervan is opgenomen in bijlage VII.

Fase 5 Regionaal beleidsplan, beïnvloedingsanalyse en verdere acties

In het regionale beleidsplan van de veiligheidsregio's wordt vastgelegd aan welke risico's de besturen (in samenwerking met haar partners) de komende jaren hun aandacht willen besteden. Vervolgens wordt, door het uitvoeren van beïnvloedingsanalyses, bekeken welke mogelijkheden er zijn om de risico's beter het hoofd te bieden.

Fase 6 Dynamische actualisatie

Om het risicoprofiel dynamisch te houden zal deze met regelmaat geëvalueerd worden. Wanneer nodig zal het regionaal risicoprofiel, en daarmee mogelijk het risicobeeld, aangepast worden.

Bijlage II Risico-inventarisatie

De eerste stap was inzicht krijgen in de aanwezige risico's door gebruik te maken van de provinciale risicokaart. Hierop staan de risicobronnen binnen de regio's, maar ook de risicobronnen in naastgelegen regio's die invloed kunnen hebben op onze regio's.

A-locaties¹ en risicovolle kwetsbare objecten zijn niet als zelfstandig risico terug te vinden in het risicoprofiel. Er bestaat echter een verhoogd risico voor deze locaties bij meerdere crisistypen. De continuïteit van deze objecten is van groot belang voor één of beide regio's. Ondanks de eigen verantwoordelijkheid van de organisaties die gehuisvest zijn in deze objecten, blijft de veiligheidsregio hiervoor aandacht hebben.

Online survey

Vervolgens is een online enquête verzonden naar het netwerk van de beide veiligheidsregio's om input te krijgen op bestaande en nieuwe risico's voor één of beide regio's. Hierbij zijn we uitgegaan van de landelijke Handreiking Regionaal Risicoprofiel uit 2009. Deze geeft een lijst van 7 maatschappelijke thema's met daaronder 25 crisistypen en 69 incidenttypen (zie bijlage VI). Van de 25 crisistypen is gevraagd wat de relevantie is voor één of beide veiligheidsregio's. Daarnaast zijn 38 van de 69 incidenttypen uitgewerkt in twee zinnen en hiervan is gevraagd wat het verwachte risico voor één of beide veiligheidsregio's is. Ook is gevraagd of in deze lijst van 38 nog incidenttypen ontbraken.

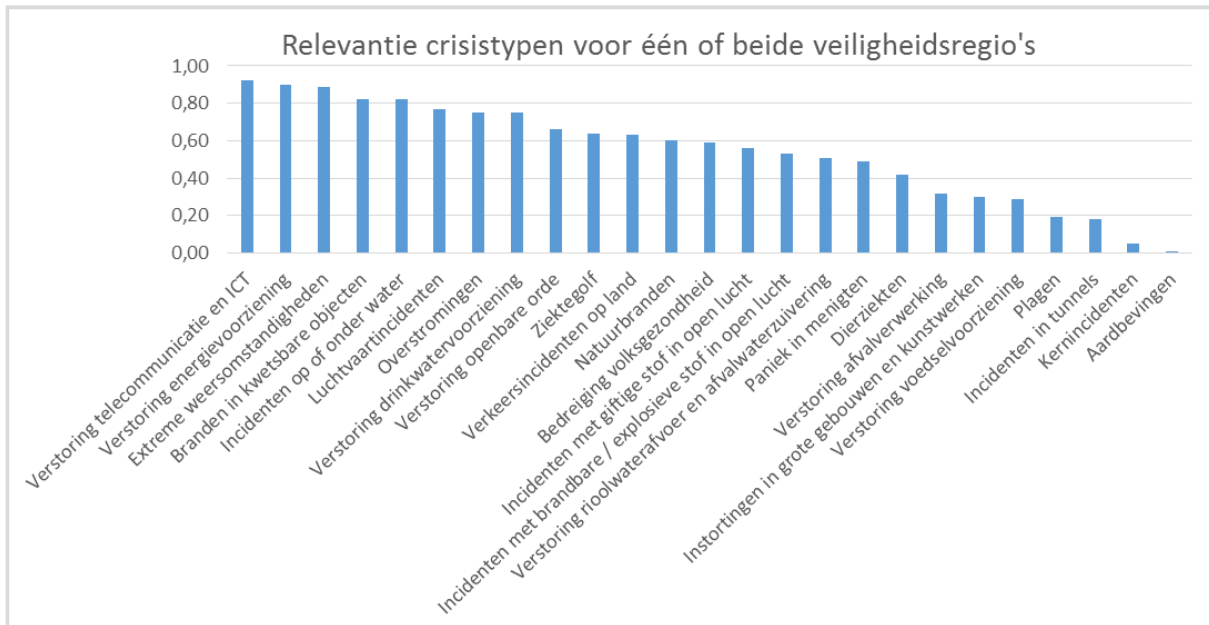
De voorlopige resultaten uit de survey zijn in beide regio's in een aantal raadsbijeenkomsten besproken. Op basis van de risico-inventarisatie, operationele kennis, de resultaten uit de survey en de input uit de raadsbijeenkomsten zijn 28 relevante en risicovolle incidenttypen verder uitgewerkt in maatgevende scenario's (zie bijlage II en III).

In aanvulling op de landelijke handreiking zijn de volgende toevoegingen gedaan:

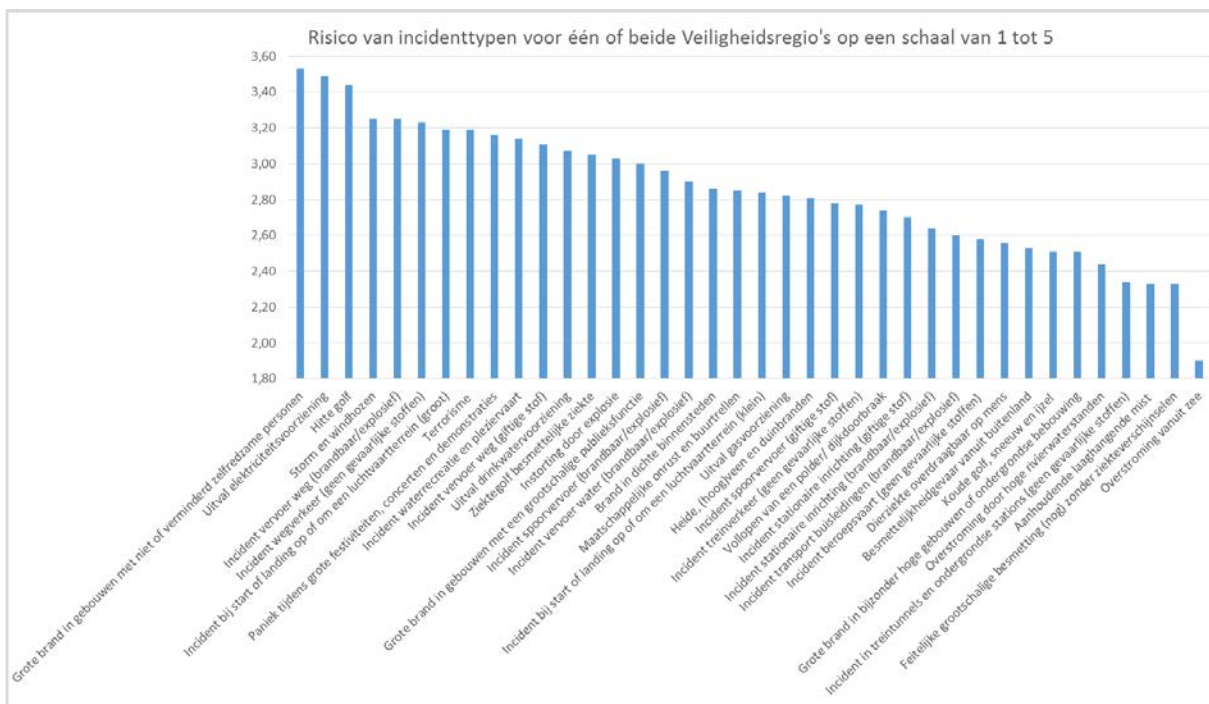
- Onder het maatschappelijk thema *vitale infrastructuur en voorzieningen – verstoring telecommunicatie en ICT* is het incidenttype 'cyber' toegevoegd.
- Onder het maatschappelijk thema *sociaal maatschappelijke omgeving – verstoring openbare orde* zijn de incidenttypen 'gewelddadige eenling' en 'meervoudige aanslag' toegevoegd.

¹ Dit betreffen onder andere hulpverleningsposten, ziekenhuizen, het Media Park (oa. als huisvesting van de nationale rampenzender), maar ook vitale infrastructuur, betalingsverkeer en gemeentehuizen.

De relevantie volgens de survey van de 25 landelijk benoemde crisistypen voor één of beide regio's.

Het verwachte risico volgens de survey van 38 voor één of beide regio's relevante incidenttypen.

Bijlage III Uitwerking van de scenario's

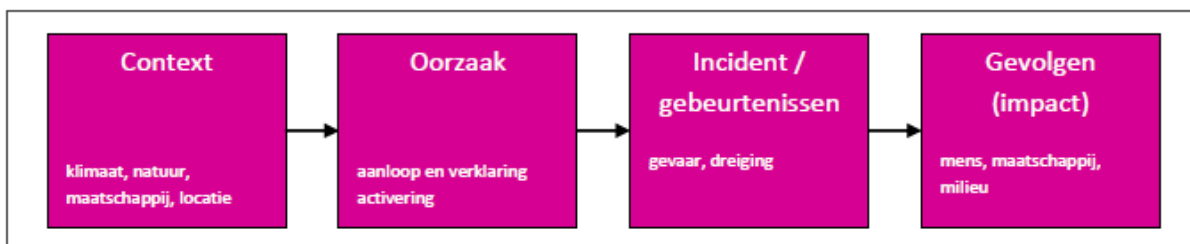
De 28 incidenttypen die redelijkerwijs in de regio's kunnen voorkomen (op basis van de input en kennis van vakspecialisten) zijn uitgewerkt in scenario's. De incidenttypen die niet verder uitgewerkt zijn, hebben te weinig relevantie voor één of beide regio's of worden voldoende afgedekt door andere wel uitgewerkte scenario's. Dit betekent daarmee niet dat de veiligheidsregio zich hier niet op voorbereidt. Veiligheidsregio's bereiden zich zowel specifiek als generiek voor op alle mogelijke crises en rampen.

Een scenario biedt een manier om eenvoudig voor te stellen wat er mis kan gaan. Op basis daarvan kan beoordeeld worden wat de waarschijnlijkheid en impact is van dit of een vergelijkbaar scenario. In de fase van de beïnvloedingsanalyse kan daarna beoordeeld worden, welke maatregelen (in alle schakels van de veiligheidsketen) genomen kunnen worden. Scenario's zijn daarmee slechts een hulpmiddel. Zij bepalen of iedereen een zelfde beeld heeft van het risico. De beschrijving van de scenario's sluit andere vergelijkbare scenario's die ook onder hetzelfde incidenttype vallen dus niet uit.

Er is voor gekozen om de scenario's generiek en vanuit de gevolgen te benaderen. Waar mogelijk en/of relevant zijn hier specifieke regionale aspecten in meegenomen. Het uitgangspunt is dat het scenario zich redelijkerwijs voor kan doen en dat het een plausibel verhaal moet zijn. De scenario's zijn beschreven als realistische (maatgevende) grootschalige incidenten (crises) met méér dan lokale impact en een bovenlokaal of zelfs (boven)regionaal effect.

Ieder scenario is conform de landelijke handreiking opgebouwd uit een aantal elementen:

- de context van de gebeurtenissen, met een aanduiding van algemene omstandigheden en de mate van kwetsbaarheid en weerstand van mens, object en maatschappij, voor zover relevant voor het beschreven incident;
- de aanloop tot het incident, bestaande uit de (achterliggende) oorzaak en de 'trigger' die het incident feitelijk doet ontstaan;
- de aard en omvang van één of meer met elkaar verband houdende gebeurtenissen (incidenten) die consequenties hebben voor de veiligheid, het incident;
- de gevolgen (impact) van het incident met aard en omvang.

Uitgangspunt is dat de scenario's op een vergelijkbare manier opgesteld zijn, maar door de verschillen in de risico's zijn tekstuele verschillen niet uit te sluiten. Zo zal in sommige scenario's de impact explicieter beschreven zijn dan in andere scenario's ondanks dat deze voor beide vergelijkbaar kan zijn.

Op de hierna volgende pagina's worden de uitgewerkte scenario's beschreven.

Thema:	Natuurlijke Omgeving
Crisistype:	Overstromingen
Incidenttype:	Overstroming door hoge rivierwaterstanden (alleen G&V)

Een deel van de Lekdijk bezwijkt of een sluis hierin faalt door extreem hoge afvoer over de rivier. Een groot deel van de regio Gooi en Vechtstreek overstroomt en is geruime tijd niet bewoonbaar.

Context

Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek ligt binnen voormalig dijkkring 44 die loopt vanaf de Lekdijk in Utrecht en wordt begrenst door het Amsterdam-Rijnkanaal, de Utrechtse Heuvelrug en de zeesluizen van IJmuiden. Het deel van de regio ten westen van Hilversum, Bussum en Naarden ligt onder NAP.

Oorzaak

Door langdurige regenval en verhoogde afvoer over de rivieren bezwijkt een deel van de Lekdijk tussen Amerongen en Wijk bij Duurstede.

Incident

Voorafgaand aan het bezwijken van de Lekdijk wordt de dreiging van hoogwater zo groot, dat er in de Veiligheidsregio Utrecht (VRU) maatregelen genomen worden voor onder andere de evacuatie van verminderd zelfredzame personen. Conform het coördinatieplan Dijkkring 14-15-44 zal de VRU de coördinatie en informatieafstemming op zich nemen richting de overige betrokken veiligheidsregio's.

Na doorbraak van de Lekdijk stroomt het water via het Amsterdam Rijnkanaal en de Vecht naar het noorden, waardoor het water na 1 dag Nederhorst ten Berg en Weesp zal bereiken. Na ongeveer 4 dagen worden ook Oud Loosdrecht en s 'Gravenland bedreigd en na ongeveer 6-8 dagen zal het gehele lager gelegen deel van Gooi en Vechtstreek overstroomd zijn.

Gevolg

Door de overstroming worden in Gooi en Vechtstreek ongeveer 60.000 mensen geraakt en de vitale infrastructuur in overstroomd gebied valt uit, het gebied wordt onbewoonbaar. Het lager gelegen deel van de regio komt onder water te staan, de diepte varieert van 20 cm tot meer dan 2,5 meter in de Horstermeerpolder. In het overstroomd gebied valt de stroom en gasvoorziening uit en komt het openbare leven tot stilstand.

In het hoger gelegen deel van de regio zullen de voorzieningen nog werken, waardoor dit een eerste toevluchtsoord zal worden. Evacuatie zal bovenregionaal georganiseerd moeten worden, omdat Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek niet als enige geraakt wordt. Het leegpompen van overstroomd gebied duurt 6-12 maanden, waarna de vitale infrastructuur weer opgebouwd moet worden. Volledige wederopbouw van het gebied kan 5-10 jaar duren.

Thema:	Natuurlijke Omgeving
Crisistype:	Overstromingen
Incidenttype:	Vollopen van een polder / dijkdoorbraak (alleen FL)

Een deel van de Flevopolderdijk bezwijkt of een sluis hierin faalt door opstuwing op het IJsselmeer en verhoogde afvoer over de IJssel. Een groot deel van de regio Flevoland overstroomt en is zeer lange tijd niet bewoonbaar.

Context

De Veiligheidsregio Flevoland bestaat uit 2 overstromingsrisicogebieden:

De Flevopolder met de gemeenten Almere, Dronten, Lelystad en Zeewolde. De Flevopolder is in zijn geheel omringd door water en ligt volledig onder NAP. In het midden van Flevoland bevindt zich de Knardijk, die Oostelijk en Zuidelijk Flevoland van elkaar scheidt en functioneert als evacuatiekering.

De Noordoostpolder met de gemeenten Urk en Noordoostpolder. De gemeente Noordoostpolder bestaat uit één stad (Emmeloord) omringd door tien kleinere plaatsen. Urk is het voormalig eiland Urk met aangrenzende woonwijken. Alleen de voormalige eilanden Urk en Schokland lopen bij een overstroming niet onder, de aangrenzende woonwijken van Urk wel.

Oorzaak

Bij een zeer ongebruikelijke zomerstorm wordt bij een locatie waar onderhoud wordt gepleegd, een bres geslagen in de IJsselmeerdijk bij Lelystad.

Incident

Kort voor aanvang van de storm wordt duidelijk dat de dreiging van dijkdoorbraak zo realistisch is, dat er in Veiligheidsregio Flevoland maatregelen genomen worden. Onder andere de evacuatie van verminderd zelfredzame personen wordt in gang gezet en communicatie met handelingsperspectieven richting inwoners wordt gestart. Een deel van de inwoners kiest ervoor om alvast vrijwillig te evacueren. Na de doorbraak worden de Knarsluizen gesloten. Inwoners van Biddinghuizen, Dronten en Swifterband zijn nog in gelegenheid om te evacueren omdat de storm plotseling in kracht is afgenomen.

Gevolg

Binnen een uur staat het water in en rondom Lelystad zo hoog dat alleen schuilen nog mogelijk is. Meer dan 80% van de inwoners (ca. 61.000 personen) moet worden gered. Van Swifterband, Dronten en Biddinghuizen is 80% van de inwoners geëvacueerd, maar ruim 8.000 personen moeten worden gered. De Knardijk houdt tijdelijk stand en alle inwoners en het vee kan worden geëvacueerd uit het zuidelijke gedeelte van de Flevopolder. Na het falen van de Knardijk overstroomt de hele polder. Bewoning is niet meer mogelijk voor de 350.000 inwoners van de polder. Voordat de dijk is hersteld en het water is weggepompt is bijna een jaar verstreken. De infrastructuur is geheel onbruikbaar.

Thema:	Natuurlijke Omgeving
Crisistype:	Natuurbranden
Incidenttype:	Heide-, (hoog)veen en duinbranden (alleen G&V)

Een grote oppervlakte heide of riet staat in brand door extreme droogte, deze is slecht bereikbaar en bluswater is schaars. Bebouwing en recreatiegelegenheden in de omgeving moeten ontruimd worden.

Context

In Gooi en Vechtstreek zijn stukken brandbare natuur aanwezig, zoals bos en heide. Zeker in droge periodes kan hier brand ontstaan en doordat bereikbaarheid moeilijker is dan in bebouwd gebied kan een brand hier sneller uitbreiden.

Oorzaak

Langdurige droogte in combinatie met bijvoorbeeld recreatief gebruik of brandstichting kan leiden tot grote natuurbranden, zeker met een matige tot krachtige wind.

Incident

Na een langdurig droge periode ontstaat een natuurbrand in een gebied van een gemeente. Door een harde wind kan de brand zich snel verplaatsen. De brand breidt uit en de rook gaat richting de snelweg. Door de tijd van het jaar is het aantal aanwezigen (recreanten) in of in de nabijheid van het gebied circa vijfmaal zoveel als normaal. Vanwege de harde wind en de droogte van de vegetatie breidt de brand zich zeer snel uit. Woningen, direct aan de rand van een natuurgebied, moeten worden ontruimd en het omliggende recreatiegebied wordt geëvacueerd. Door de rookontwikkeling ligt het autoverkeer langdurig stil op de snelweg. De situatie in het gebied kan, vanwege de omvang van een natuurgebied en snelheid van uitbreiding van de brand, onoverzichtelijk zijn voor de hulpverleners. De natuurbrand ontwikkelt zich zo snel en hevig dat het in staat is om over te slaan op een aantal woningen aan de rand van het natuurgebied.

Gevolg

Langdurige aantasting van natuur en milieu, verlies van enkele (kapitale) woningen en bedreiging van recreanten (wandelaars) en bezoekers van het recreatiegebied aanwezige horeca. Evacuatie van bewoners van de woningen langs het brongebied, stil leggen van het autoverkeer op de snelweg en in het grootste gedeelte van een gemeente is sprake van stank- en rookoverlast

Thema: **Natuurlijke Omgeving**
Crisistype: **Extreme weersomstandigheden**
Incidenttype: **Koude golf, sneeuw en ijzel**

Als gevolg van aanhoudende koude en winterse neerslag ondervindt het openbare leven grote hinder, vinden er meerdere ongevallen plaats en komen verminderd zelfredzame personen in de problemen.

Context

Afgelopen decennia hebben verschillende periodes van (extreme) koude, sneeuw en ijzel zich voortgedaan. Door de klimatologische veranderingen is extreem weer in de vorm van koude, sneeuw en ijzel minder waarschijnlijk maar nog steeds een mogelijkheid.

Oorzaak

Het is langdurige tijd extreem koud en er is winterse neerslag. Verkeer op zowel de weg, als het spoor ondervinden grote hinder en de mobiliteit van Nederland is aanzienlijk gedaald.

Incident

Door de logistieke ontwrichting is bevoorrading minimaal. Door een tekort aan gladheidsbestrijdingsmiddelen en aanhoudende sneeuw sluiten wegbeheerders wegen af, waardoor lange files ontstaan. Dit beïnvloedt aanrijdtijden en operationele inzetbaarheid van hulpverleningsdiensten. Kwetsbare groepen zijn verminderd mobiel en afhankelijk van derden. De zelfredzaamheid vermindert en de hulpbehoevenden zijn steeds meer afhankelijk. Personen die afhankelijk zijn van vrienden of familie komen in de knel omdat deze ook niet meer ter plaatse kunnen komen. Onderkoeling en bevroering van degenen zonder adequate verwarming vindt plaats.

Gevolg

De niet-zelfredzaamheden in de samenleving krijgen niet de hulp die ze nodig hebben en onderkoeling van de zwakkeren in de maatschappij kan voorkomen. Het openbare leven komt tot stilstand, bevoorrading is minimaal. Hevige sneeuwval kan constructies aantasten waardoor nog meer mensen in de problemen kunnen komen.

Thema:	Natuurlijke Omgeving
Crisistype:	Extreme weersomstandigheden
Incidenttype:	Hitte golf

De temperatuur is in heel Nederland al meerdere dagen boven de 25 graden en de verwachting is dat dit voorlopig aanhoudt. Er ontstaan meerdere (kleine) natuurbranden, verminderd zelfredzame personen komen in de problemen en de land en tuinbouwsector loopt veel schade op.

Context

Als gevolg van klimaatveranderingen is de verwachting dat in de toekomst de frequentie en omvang van extreme hitte toenemen.

Oorzaak

In Nederland is het overlijden van enkele honderden mensen direct in verband te brengen met periodes van aanhoudende hitte. Vooral kwetsbare groepen ondervinden gezondheidsproblemen. Een extra risico vormen de vele evenementen die in het zomerseizoen plaatsvinden in de regio's. Wanneer deze samenvallen met een hittegolf, kan dit tot problemen leiden.

Incident

Het is een week lang boven de 30 °C in de regio's. Vooral in stedelijke gebieden zijn de gevolgen ernstig, omdat de warmte moeilijker verdwijnt uit de bebouwing. Bovendien kan in stedelijke gebieden smog ontstaan door de aanhoudende hitte, de hoge luchtdruk, verkeersintensiteit en het gebrek aan wind. In het weekend vindt een meerdaags festival plaats in de openlucht. Er komen tienduizenden bezoekers op af, waaronder kinderen. In combinatie met de aanhoudende smog zijn er veel gevallen van ademhalingsproblemen. De eerste hulp heeft niet de capaciteit voor een dergelijk incident.

Gevolg

Tijdens een hittegolf, zeker in combinatie met smog, lopen kwetsbare groepen extra risico. Alcohol en drugsgebruik vormen een extra risico in combinatie met de hitte. Door de droogte kunnen er ook watertekorten voorkomen, waardoor personen niet altijd toegang hebben tot verkoeling. Verder ontstaat schade aan wegen door smeltend asfalt en komt scheepvaart mogelijk stil te liggen vanwege vaarverboden die Rijkswaterstaat met name op kanalen instelt. Ook het spoor heeft last van de extreme hitte. Bij een hittegolf neemt de kans op blauwalg en botulisme in oppervlaktewateren toe. Bovendien neemt het risico op branden, verdroging van natuur- en landbouwschade toe.

Thema:	Natuurlijke Omgeving
Crisistype:	Extreme weersomstandigheden
Incidenttype:	Storm en windhozen

Door een zware storm ondervindt het openbaar vervoer en verkeer grote hinder, vinden er meerdere ongevallen plaats en treedt er veel (materiële) schade op.

Context

Het veranderende klimaat leidt tot steeds grilligere natuuumstandigheden, waardoor extreem weer in de vorm van storm en windhozen vaker kan voorkomen. Er kan onderscheid gemaakt worden tussen zomer- en winterstormen; waarbij de zomerstormen onvoorspelbaarder zijn en er lokaal zware windstoten kunnen voorkomen.

Oorzaak

De regio's kunnen (gedeeltelijk) worden getroffen door een zeer zware storm. Door een grote kans op veel omgewaaide bomen, kan dit op veel plaatsen leiden tot stremming van de infrastructuur. Daarnaast is bij een zware storm vaak sprake van veel schade aan gebouwen, waarbij verschillende veiligheidsrisico's ontstaan zoals rondvliegende takken en het loskomen van delen van gebouwen. Lichte windhozen komen in Nederland vrijwel jaarlijks voor. Ook een hagelstorm heeft een grote impact op de regio's.

Incident

Het is zomer en er woedt een storm die een tijdelijke ontwrichting van de maatschappij tot gevolg heeft. Er is veel schade aan gebouwen en infrastructuur is niet meer begaanbaar. De storm treedt op tijdens een groot evenement in de regio. Het hoogtepunt van de storm valt samen met de avondspits. Op dat moment zijn veel mensen in beweging, waardoor er doden en gewonden vallen.

Gevolg

De ontregeling van de samenleving is groot, omdat het verkeer grotendeels stil komt te liggen. Wegen zijn beperkt begaanbaar, waardoor er verkeersstremmingen ontstaan. Hulpdiensten worden beperkt in hun werkzaamheden en er is verstoring van elektriciteit en telecom als gevolg van beschadigde masten. Er kan paniek ontstaan in mensenmassa's (bijvoorbeeld bij het evenement) door rondvliegende objecten of het instorten van tenten. Het vliegverkeer rondom Lelystad Airport en Hilversum Airport komt gedurende enkele uren stil te liggen. Na de storm duurt het enige tijd voordat de wegen en spoorwegen weer vrij zijn van omgewaaide bomen en storingen aan de elektriciteitsvoorziening zijn hersteld.

Thema:	Natuurlijke Omgeving
Crisistype:	Dierziekten
Incidenttype:	Ziektegolf dierziekten

In het voorjaar komen trekvogels terug naar hun broedgebied in Nederland en kort hierna wordt er onder andere in Flevoland vogelgriep geconstateerd bij meerdere bedrijven.

Context

Het betreft in dit scenario een dierziekte die (nog) niet overdraagbaar is op mensen. Aspecten hierbij zijn vervoersverbod, ruimen van stallen, angst voor verspreiding en noodzaak tot ontsmetting, angst voor menselijke slachtoffers en verspreiding naar “wilde dieren” en hobbydieren.

Het aviaire-influenzavirus (de vogelgriep) kan Nederland binnenkomen door import van levende vogels, consumptie-eieren en ei-producten, pluimveevlees en pluimveeproducten en via reizigers. Ook verspreiding via trekvogels vormt een risico.

Sommige dierziekten kunnen overdraagbaar zijn op mensen waardoor het optreden van een dierziekte snel gezien wordt als risico voor mensen. Mensen die veel en dichtbij dieren werken hebben in eerste instantie een grotere kans op besmetting, maar mensen met een verminderde weerstand zijn gevoeliger voor een infectie. Besmetting kan niet alleen optreden door direct contact met dieren, maar ook door afgeleide producten, zoals mest of bijvoorbeeld de consumptie van rauwe producten afkomstig van de dieren zoals vlees, eieren of niet bewerkte melk. Wanneer een grootschalige uitbraak van dier op mens zich voordoet, of het virus zich muteert en ook mens op mens besmetting optreedt, valt het scenario onder bedreiging volksgezondheid of epidemie/pandemie.

Oorzaak

In de lentemaanden komen de trekvogels terug naar hun broedgebied in Nederland.

Incident

Eind maart en begin april wordt bij enkele bedrijven in Flevoland vogelgriep geconstateerd.

Het pluimveebedrijf in Swifterbant heeft in de buurt een waterrijk gebied waar veel wilde eenden en andere vogels leven. Door de uitbraak dragen zij het virus met zich mee en verspreiden het mogelijk verder.

Gevolg

Enkele pluimveehouders met een geruimd bedrijf melden stressreacties, vermoeidheid en depressieve klachten. Hiernaast komen de zorgen om het voortbestaan van het bedrijf en de sector. Deze factoren kunnen leiden tot zelfdoding onder de boeren. Collectieve inzet van de psychosociale hulpverlening is nodig. Dit is een samenwerking van de politie en GHOR.

De gevolgen voor Gooi en Vechtstreek beperken zich tot een ophokplicht voor kinderboerderijen en particulieren en lichte onrust onder de bevolking over contact met wilde vogels.

Thema:	Gebouwde Omgeving
Crisistype:	Branden in kwetsbare objecten
Incidenttype:	Grote brand in gebouwen met niet- of verminderd zelfredzame personen

Er breekt brand uit in een verpleeg- en verzorginstelling waardoor de rook zich snel ontwikkelt en niet iedereen het pand zelfstandig kan verlaten. Evacuatie duurt lang en meerdere personen moeten opgenomen worden met ademhalingsproblemen.

Context

In beide regio's bevinden zich verpleeg- en zorginstellingen. Instellingen die voorheen werden gebruikt ten behoeve van de huisvesting van oudere, redelijk zelfredzame personen worden nu vaak ingezet ten behoeve van hulpbehoevend en/of minder mobiele personen. Ook ziet men een verplaatsing van verzorging van ouderen van de zorginstellingen naar de eigen woning (zorg op afroep) waar weinig preventieve maatregelen worden genomen.

Oorzaak

In een verpleeg- en verzorginstelling ontstaat 's nachts een klein brandje op de kamer van een van de bewoners (kortsluiting, sigaret, kaars e.d.).

Incident

Het betreft een verpleeg- en verzorginstelling met 200 bewoners. Het is een ouder pand en de rook verspreidt zich snel. De personele bezetting is 's nachts minimaal (één of twee personeelsleden) en aangezien deze medewerkers op het moment van de melding bezig zijn met de verzorging van een van de bewoners, kan niet meteen worden ingegrepen. Hierdoor begint men pas enkele minuten na de alarmering met de ontruiming. Aangezien alle bewoners in de omgeving moeten worden geïnformeerd, vaak uit bed moeten worden geholpen en per persoon naar buiten moeten worden begeleid, is dit een zeer tijdrovende aangelegenheid. Tijd waarin de rook zich zeer snel kan verspreiden en de kans op slachtoffers groter wordt. Bij aankomst van de brandweer moet deze de ontruiming ondersteunen.

Gevolg

Er valt een dode, er zijn ernstig gewonden (m.n. inhalatietrauma) en er is grote schade. Daarnaast bestaat de kans dat er maatschappelijke onrust ontstaat naar aanleiding van bijvoorbeeld aandacht in de media. Door de brand moet voor een aantal bewoners nieuwe (tijdelijke) woonruimte gevonden worden.

Thema:	Gebouwde Omgeving
Crisistype:	Branden in kwetsbare objecten
Incidenttype:	Grote brand in gebouwen met een grootschalige publieksfunctie

Er breekt brand uit in een theater of bioscoop die zich snel ontwikkelt. Door het grote aantal personen en lichte paniek duurt de ontruiming lang, is er een aantal lichtgewonden en zijn er personen met ademhalingsproblemen.

Context

Bij een brand in een gebouw met publieksfunctie kan gedacht worden aan bioscopen, theaters, overdekte winkelcentra, sporthallen, musea en discotheken. Daarnaast is in de regio Gooi en Vechtstreek het Media Park gevestigd. De risico's vormen zich voornamelijk door de aanwezigheid van veel mensen die lokaal onbekend zijn.

Oorzaak

Door overbelasting in de elektriciteitsvoorziening ontstaat er brand in een beeld- en geluidsinstallatie.

Incident

Het betreft een theater inclusief kantoorfunctie. Er is een brandmeldinstallatie aanwezig, waardoor aanwezigen worden gewaarschuwd door het ontruimingsalarm en deuren in vluchtroutes worden vrijgegeven (ontgrendeld). Het aanwezige publiek moet via vluchtroutes een weg naar buiten vinden, waarbij zowel mensen met een beperking (minder goed te been/ouderen/kinderen) als zelfredzamen samenkomen in de vluchtroutes, waardoor de doorstroming wordt beperkt en deze routes overvol raken. De hulpverleningsdiensten moeten gebruik maken van dezelfde routes als waaruit wordt gevlucht. Het gebouw is gelegen aan een hoofdroute voor het doorgaande verkeer. Deze hoofdroute is op het moment van ontruimen druk bezet. Het pand is zwaar beschadigd, maar wel te behouden.

Gevolg

Mogelijke gevolgen van dit scenario kunnen zijn: paniek/verdrukking/instorting, ernstige gewonden door paniek/verdrukking/inhalatie rook/door achterblijven/verdwalen, openbare orde problemen door slechte bereikbaarheid voor hulpdiensten, slechte doorstroming doorgaand verkeer en bestuurlijke/politieke impact (publieksgebouw met hoge mediawaarde en veel personen).

Thema:	Gebouwde Omgeving
Crisistype:	Branden in kwetsbare objecten
Incidenttype:	Brand in dichte binnensteden

Er breekt brand uit in de binnenstad en deze slaat snel over naar naastgelegen gebouwen. Het gebied is mede daardoor slecht bereikbaar en de brand is moeilijk te bestrijden. Een groot gebied moet ontruimd worden.

Context

In de regio's bevinden zich een aantal oude, karakteristieke stads- en dorpskernen. Wanneer zich hierin een brand voordoet, zou deze, in het slechtste geval, uit kunnen monden in het verlies van een (groot) deel van de betreffende stads- of dorpskern. Dit met de mogelijke consequentie dat een karakteristiek stads- of dorpsaangezicht verloren gaat.

De bereikbaarheid van historische stads/dorpskernen is vaak slecht (smalle wegen, geparkeerde voertuigen, eenrichtingverkeer, afzettingen). Door de vaak krappe inrichting ter plekke is er onvoldoende ruimte voor de benodigde opstelplaatsen voor hulpdiensten.

Oorzaak

Oorzaak van dit scenario zit vaak in (verkeerd) gebruik van kaarsen, kortsluiting of het ontstaan van een brand in de keuken.

Incident

In een de oude stadskern ontstaat 's nachts brand door 'een vergeten kaars'. Het vuur verspreidt zich snel naar een bovengelegen woning. Deze woning is slechts bereikbaar via één trap. Tevens vindt er een snelle branduitbreiding plaats naar de naastgelegen monumentale panden. Gezien de smalle wegen, het grote aantal geparkeerde auto's, hebben de hulpdiensten grote moeite om het getroffen gebied te bereiken en met blus- en reddingsacties te starten. Gezien de beperkte beschikbare ruimte vormt het praktisch opstellen van de voertuigen een groot probleem. De brand breidt uit door de oude panden en er is instortingsgevaar aanwezig. De hulpdiensten zijn terughoudend met binnentreden. Mede door de beperkte aan- en afvoerruimte wordt de afvoer van slachtoffers bemoeilijkt.

Gevolg

Er zijn mogelijk doden in de bebouwing, ernstig gewonden (m.n. inhalatietrauma), bestuurlijke/politieke impact, psychisch trauma (direct en indirect), verlies van monumentale gebouwen en verlies van een karakteristiek stads- of dorpsaangezicht.

Thema: Gebouwde Omgeving

Crisistype: Instorting in grote gebouwen en kunstwerken

Incidenttype: Instorting door explosie

Er vindt een gasexplosie plaats in een portiekflat, waardoor een deel van de flat instort. Er zijn enkele gewonden en de flat is gedurende lange tijd niet bewoonbaar.

Context

Er zijn in beide regio's meerdere portiekflats die voor koken en verwarming gebruik maken van aardgas.

Oorzaak

Door een gaslekkage in een woning vindt een explosie plaats in een portiekflat, waardoor een deel van de flat instort.

Incident

Door een lekkage in de gas slang van een fornuis komt gas vrij in de woning, waarna een explosie plaatsvindt. Een deel van de gevel wordt naar buiten geblazen en de bovengelegen woning stort in. Er zijn mogelijk mensen bekneeld in het puin en er zijn enkele secundaire branden ontstaan. Het gebouw wordt ontruimd en enkele bewoners moeten vanaf het balkon gehaald worden door de brandweer. Er worden meerder ambulances gealarmeerd en de omgeving wordt afgesloten.

Gevolg

Door de explosie en gedeeltelijke instorting zijn enkele (zwaar) gewonden gevallen en zijn een aantal secundaire branden ontstaan. De bewoners van de portiekflat moeten de woning verlaten en worden elders opgevangen totdat duidelijk is of het pand nog veilig te bewonen is. Een deel van de bewoners moet tijdelijk vervangende woonruimte aangeboden worden, omdat een deel van het pand niet veilig te bewonen is.

Thema:	Technologische Omgeving
Crisistype:	Incidenten met brandbare / explosieve stof in open lucht
Incidenttype:	Incident vervoer weg (brandbaar/explosief)

Er vindt een verkeersongeval plaats waarbij enkele personenauto's en een tankauto geladen met diesel bij betrokken zijn. De tankwagen is nog intact, maar er is brand uitgebroken en enkele bestuurders zitten bekneld in de auto. De snelweg moet in beide richtingen worden afgesloten.

Context

Volgens wetgeving zijn alle snelwegen aangewezen voor het vervoer van diverse gevaarlijke stoffen. De Veiligheidsregio's Flevoland & Gooi en Vechtstreek hebben voornamelijk te maken met de A1, A6 en A27.

Oorzaak

Ongevallen met brandbare/explosieve stoffen op de snelweg kunnen ontstaan door diverse oorzaken, zoals een aanrijding.

Incident

Tijdens de avondspits ontstaat er ter hoogte van een stadswijk filevorming op een snelweg, waardoor het achteropkomend verkeer plotseling moet afremmen. De bestuurder van een tankwagen merkt dit te laat op en rijdt in op het stilstaand verkeer. Door de impact van de botsing raakt de benzinetank van één van de auto's lek en de uitgestroomde benzine ontbrandt door de hete motor. Onder de tankwagen ontstaat een plasbrand. De bestuurder zit klem in de cabine en de brand straalt ook de bevoorradingstank aan. Bij het ongeval zijn meerdere personenvoertuigen betrokken, waarbij een aantal personen bekneld zit. De snelweg is voor langere tijd geblokkeerd en moet in beide richtingen worden afgesloten. De hulpverlening richt zich in eerste instantie op het bestrijden van de voertuig/plasbrand, daarna op het bevrijden van de beklemden personen, het verzorgen en transporteren van de gewonden. Een deel van de slachtoffers zal reeds ter plaatse hoogwaardige medische hulp moeten krijgen.

Gevolg

De vrachtwagenbestuurder heeft naast inwendig letsel ook brandwonden en ademhalingsproblemen door inhalatie van de hete rook. Een aantal inzittenden van de personenvoertuigen hebben zeer ernstig letsel. Door de impact van de aanrijding zijn doden niet uit te sluiten. Bij een langdurige aanstralen van de bevoorradingstank kan deze bezwijken. Hierdoor kan een nog grotere plasbrand ontstaan, dat enorme hitte en veel rook met zich mee brengt. Dit kan (dodelijke) slachtoffers zowel bij het incident als ook bij de stadswijk tot gevolg hebben. Een langdurige blokkade van de snelweg leidt tot ernstige regionale verstoring van het verkeer, waardoor grote economische schade veroorzaakt wordt.

Thema:	Technologische Omgeving
Crisistype:	Incidenten met brandbare / explosieve stof in open lucht
Incidenttype:	Incident vervoer water (brandbaar/explosief)

Er ontstaat brand in de machinekamer van een schip geladen met benzine. Deze is niet onder controle te krijgen, waardoor één compartiment geladen met benzine ontbrandt en gedeeltelijk uitstroomt over het water.

Context

Dit incident kan zich voortdoen op een kanaal, sluis of één van de Flevomeren. Over de kanalen vindt veel tweezijdig vervoer van gevaarlijke stoffen plaats.

Oorzaak

Een brand in een machinekamer komt vaak voor.

Incident

Op een doorgaande vaarroute breekt plots brand uit in de machinekamer van een schip geladen met benzine. De methoden om deze brand te bedwingen hebben geen effect en zeer snel is deze brand oncontroleerbaar en bedreigt de lading. Het schip slaat alarm. Toegesnelde hulpdiensten kunnen niet voorkomen dat één compartiment gevuld met benzine betrokken raakt bij de brand. Deze explodeert niet, maar ontbrandt en begint te lekken op het wateroppervlak. De rook trekt richting de woonbebouwing aan de wal. Beide schepen zijn stuurloos en de vaarweg wordt afgesloten. De brand is slecht te bestrijden door de locatie van de schepen in de vaargeul en de bemanningen moeten geëvacueerd worden. Door de rookontwikkeling wordt de omgeving gewaarschuwd en de bewoners geadviseerd om binnen te blijven, ramen en deuren te sluiten en ventilatie uit te schakelen.

Gevolg

Bij dit incident bestaat er de mogelijkheid tot slachtoffers. Een langdurige blokkade leidt tot ernstige regionale verstoring van het vaarverkeer. Omwonenden hebben last van de rook en de gelege benzine zorgt voor vervuiling van het water.

Thema:	Technologische Omgeving
Crisistype:	Incidenten met giftige stof in open lucht
Incidenttype:	Incident vervoer weg (giftige stof)

Er vindt een verkeersongeval plaats waarbij een tankauto geladen met een giftige stof betrokken is. De tankwagen is lek geraakt en de snelweg moet in beide richtingen afgesloten worden. Benedenwinds moeten bewoners in een groot gebied binnen blijven en ramen en deuren sluiten.

Context

Volgens wetgeving zijn alle snelwegen aangewezen voor het vervoer van diverse gevaarlijke stoffen. De Veiligheidsregio's Flevoland & Gooi en Vechtstreek hebben voornamelijk te maken met de A1, A6 en A27.

Oorzaak

Ongevallen met gevaarlijke stoffen op de weg kunnen ontstaan door diverse oorzaken, zoals een botsing of een kanteling.

Incident

Op de snelweg kantelt aan het begin van de avondspits ter hoogte van een knooppunt en stadswijk een vrachtwagen met een oplegger. De bestuurder blijkt een hartaanval te hebben. De vrachtwagen boort zich door een tankwagen op dezelfde rijbaan die de vrachtwagen met oplegger probeerde in te halen. De tankwagen vervoert een toxische stof. Een deel van de stof stroomt in korte tijd uit. De vloeistof die uitstroomt, verdampst tot een toxische wolk, waardoor mogelijk een groot aantal slachtoffers ontstaat. Automobilisten die gestopt zijn op de snelweg krijgen last van de luchtwegen. De snelweg is voor langere tijd geblokkeerd en moet in beide richtingen worden afgesloten. De hulpverlening richt zich op het bestrijden van de bron en de effecten, het afzetten van het gebied, het verzorgen en transporteren van de gewonden en het informeren van de bevolking. Een deel van de slachtoffers zal reeds ter plaatse medische hulp moeten krijgen. De lekkage kan niet direct gestopt worden en een nabij gebied om het ongeval heen wordt ontruimd. Op grotere schaal moeten bewoners binnen blijven en ramen en deuren sluiten. Er moet rekening gehouden worden met het verzorgen van opvang van grote aantallen omwonenden.

Gevolg

Er vallen mogelijk doden, maar zeker (zwaar) gewonden door de inhalatie van de toxische stof. De mobiliteit van de regio staat onder druk wegens de afgesloten snelweg en het zoeken naar alternatieve reisroutes. Naast angst en onrust vanuit de omgeving is er bestuurlijke/ politieke aandacht over het vervoer van giftige stoffen door woongebieden en de daaraan verbonden risico's.

Thema:	Technologische Omgeving
Crisistype:	Incidenten met giftige stof in open lucht
Incidenttype:	Incident spoorvervoer (giftige stof)

Een vrachttrein met een giftige stof ontspoord en raakt lek. Het spoor wordt afgesloten en de naaste omgeving van het spoor moet ontruimd worden. Benedenwinds moeten bewoners in een groot gebied binnen blijven en ramen en deuren sluiten.

Context

In de wetgeving (Wet basisnet) is de spoorlijn tussen Amsterdam - Amersfoort en de Hanzelijn aangewezen voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Dit vervoer vindt dagelijks plaats en over het algemeen gedurende de nachtelijke uren.

Oorzaak

Door schade aan het spoor ontspoord er een trein met toxische stoffen.

Incident

Een goederentrein ontspoord en kantelt voor een deel. Hierdoor ontstaat er een lekkage van een wagon geladen met een vloeibare toxische stof. De lekkende vloeistof komt terecht in het oppervlaktewater en de riolering. De bevolking wordt opgedragen ramen en deuren gesloten te houden maar mechanische ventilatie wordt niet automatisch uitgezet. De stof dampst minimaal uit, maar kan door de riolering wel binnenshuis uitdampen. Het oppervlaktewater is tot op grote afstand besmet, personen worden onwel zowel dichtbij als op verdere afstand van de incidentlocatie. De incident-locatie is voor hulpdiensten moeilijk bereikbaar.

Gevolg

Er bestaat de mogelijkheid dat er meerdere slachtoffers vallen, waaronder doden. Giftige producten komen in het oppervlaktewater en riolering terecht. Omwonenden worden geëvacueerd en kunnen een aantal dagen niet terug naar huis. Het spoor is voor langere tijd buiten gebruik. Naast angst en onrust vanuit de omgeving is er bestuurlijke/ politieke aandacht over het vervoer van giftige stoffen door woongebieden en de daaraan verbonden risico's.

Thema: Vitale infrastructuur en voorzieningen
Crisistype: Verstoring energievoorziening
Incidenttype: Uitval gasvoorziening

Door graafschade aan een aardgastransportleiding zit een deel van de regio zonder gas. Bedrijven moeten hun productieproces stilleggen en inwoners kunnen niet koken op gas. Na reparatie duurt het aansluiten lang doordat elke aansluiting gecontroleerd moet worden.

Context

Het grootste deel van beide regio's is voor verwarming en koken afhankelijk van gas en ook bedrijven zijn hiervan in hoge mate afhankelijk.

Oorzaak

Bij graafwerkzaamheden vindt schade plaats aan een aardgastransportleiding waardoor onder hoge druk uitstroming plaatsvindt.

Incident

Door de graafschade vindt er onder hoge druk en veel lawaai uitstroming plaats. De omgeving wordt ruim afgezet en panden in de naaste omgeving worden uit voorzorg ontruimd. Omdat het afsluiten van de leiding grote gevolgen heeft voor het achterliggend gebied wordt in eerste instantie slechts de gasdruk verlaagd, terwijl aan een oplossing gewerkt wordt. Na enkele uren kan het betreffende leidingsegment afgesloten worden waardoor een aanvang gemaakt kan worden met de reparatie. Na ongeveer 12-18 uur wordt de naaste omgeving weer vrijgegeven voor de bewoners.

Gevolg

Een deel van het achterliggend gebied ondervindt last van de lagere gasdruk, waardoor er tijdelijk niet op gas gekookt kan worden, de verwarming niet werkt en een aantal bedrijven de productie stil moet leggen. In de naaste omgeving van de schade blijft een verhoogd risico op explosie, waardoor er de eerste uren nog geen actie ondernomen wordt op het repareren van de schade. Na reparatie duurt het nog lang voordat elke woning weer aangesloten kan worden, omdat dit huis aan huis gecontroleerd moet worden.

Thema:	Vitale infrastructuur en voorzieningen
Crisistype:	Verstoring energievoorziening
Incidenttype:	Uitval elektriciteitsvoorziening

De elektriciteitsvoorziening valt in een deel van de regio uit en dit duurt een dag voor iedereen weer stroom heeft. Telecommunicatie valt na een aantal uur uit en het betalingsverkeer ligt plat. Het openbaar leven ondervindt veel problemen en hulpdiensten zijn slecht bereikbaar via 112.

Context

Uitval van vitale infrastructuur zoals nutsvoorzieningen, kan via keteneffecten leiden tot een ontwrichting van de samenleving. Afhankelijk van het seizoen, moment en duur van de storing kan dit tot grote maatschappelijke ontwrichting leiden. Daarnaast is de continuïteit van hulpverleningsposten, ziekenhuizen, het Media Park (o.a. als huisvesting van de nationale rampenzender) en gemeenten, van groot belang.

Oorzaak

Uitval van publieke nutsvoorzieningen kan door verschillende oorzaken optreden. In deze sector is naast het onbedoeld optreden van een incident ook het moedwillig veroorzaken ervan aan de orde. De belangrijkste oorzaak is de uitval van elektriciteit door graafwerkzaamheden.

Incident

Door graafwerkzaamheden valt in een deel van de regio de stroom uit. De alarmcentrale zelf is niet getroffen door de uitval. In enkele gebieden raakt het verkeer ontregeld doordat verkeerslichten niet meer werken; daarnaast vallen ook DECT-telefoons, internetmodems etc. uit. Door uitval van huishoudelijke apparatuur, combiketels (centrale verwarming), waterdruk in hoogbouw wordt het dagelijks leven sterk verstoord. Door het uitvallen van openbare verlichting en eigen buitenverlichting voelen veel bewoners zich onveilig en gaan de straat niet meer op in de avonduren. Door uitval van radio, TV en desktopstations (zonder accu) wordt de crisiscommunicatie bemoeilijkt. Een deel van de aanwezige procesindustrie raakt verstoord door haperingen bij overschakeling op noodstroom en uitvallen koelinstallaties (het MKB wordt zwaarder getroffen dan grotere bedrijven). Ook wordt de land- en tuinbouwsector getroffen. Omdat bekend is dat in een ander deel van de regio geen storing is, reizen mensen daarheen per auto om inkopen te doen. Na 24 uur is de schade aan het net hersteld.

Gevolg

Ondanks dat de uitval relatief kort duurt, zijn de gevolgen voor bedrijven groter dan die voor individuele burgers. Ook wordt het gevoel van (sociale) veiligheid aangetast.

Thema:	Vitale infrastructuur en voorzieningen
Crisistype:	Verstoring telecommunicatie en ICT
Incidenttype:	Uitval voorzieningen voor spraak- en datacommunicatie

Door een storing bij een netwerkbeheerder functioneert het telefonienetwerk slecht en hulpdiensten, gemeenten en meerdere storingsnummers zijn slecht bereikbaar. Door de grote vraag om informatie raakt het netwerk overbelast.

Context

Telecommunicatie en ICT zijn in onze samenleving onmisbaar. Het wegvallen van deze voorzieningen heeft een brede impact op ons maatschappelijk functioneren. Ziekenhuiszorg, vitale infrastructuur, pinverkeer en verkeersmanagement zijn voorbeelden van voorzieningen die bij een dergelijke verstoring in de knel komen. Het communicatiesysteem C2000 en het alarmnummer 112 worden ook gefaciliteerd door telecommunicatie/ICT netwerken.

Oorzaak

Uitval kan ontstaan door technische storingen, graafwerkzaamheden of brand, maar ook door invloeden van buitenaf (zoals terrorisme). De meeste zendmasten en knooppunten beschikken over een (beperkte) noodstroomvoorziening. De lengte van de overbruggingsperiode is afhankelijk van de beschikbare hoeveelheid brandstof (diesel) en aanvoer hiervan. Bij een technische storing of brand is het zelfs mogelijk dat een zendmast of knooppunt tijdelijk geheel niet bruikbaar is.

Incident

Eén van de netwerkbeheerders heeft door onduidelijke oorzaak last van een storing, waardoor in een deel van Nederland het netwerk uitvalt. Hierdoor zijn de hulpdiensten, meerdere gemeenten en storingsnummers slecht bereikbaar. Veiligheidsregio's en hulpdiensten prepareren zich om sneller op een te late melding of incident in te kunnen spelen. De druk op het werkende telefonienetwerk neemt toe, doordat veel mensen proberen elkaar te bereiken om te kijken of anderen (veelal ouderen en kinderen) in orde zijn. Ook sluiten winkels hun deuren, omdat mobiele betalingen niet meer mogelijk zijn. Na een aantal uur is de storing opgelost, maar het duurt nog enkele uren voordat alle aansluitingen weer volledig werken.

Gevolg

De huidige maatschappij is steeds meer afhankelijk van bereikbaarheid en informatievoorziening, zodat ook een kleine storing grote gevolgen kan hebben. Zelfs wanneer de fysieke gevolgen beperkt lijken, kan de psychologische en sociale ontwrichting vele malen groter zijn.

Thema: Vitale infrastructuur en voorzieningen

Crisistype: Verstoring telecommunicatie en ICT

Incidenttype: Grootschalige Cyberaanval

Door het openen van een e-mail bijlage in een ziekenhuis wordt ransomware gedownload op de server. De computersystemen, waaronder die van de spoedeisende hulp en operatiekamer, worden vergrendeld tot er losgeld betaald is.

Context

Uit het cybersecuritybeeld van het Nationaal Cyber Security Centrum blijkt dat cyberdreigingen zullen toenemen, terwijl de weerbaarheid van individuen en organisaties achterblijft. Wereldwijd nemen cyberaanvallen toe met als doel te saboteren, te spioneren, te beïnvloeden of af te persen. Cyberdreiging beperkt zich niet tot regio- of landsgrenzen. Hierdoor wordt de (fysieke) veiligheid of openbare orde in een veiligheidsregio bedreigt of leidt dit tot maatschappelijke ontwrichting

Oorzaak

Het aantal phishing- en ransomware-aanvallen neemt sterk toe en er wordt slim gebruik gemaakt van menselijke zwaktes. Buitgemaakte inloggegevens worden vervolgens weer ingezet bij toekomstige aanvallen. Malware geeft cybercriminelen de kans om een (bedrijfs)netwerk binnen te dringen waar gezocht wordt naar interne informatie en bedrijfsgeheimen (cyberspionage). Ook worden bestanden en systemen versleuteld om losgeld te eisen (ransomware). In sommige gevallen hebben getroffen organisaties zelf gevoelige informatie naar de verkeerde ontvanger gestuurd, bedrijfsgegevens onveilig afgedankt, IT-systemen verkeerd geconfigureerd en worden apparaten verloren of gestolen.

Incident

Een medewerker van de administratieve afdeling van een ziekenhuis opent een bijlage uit een e-mail van een onbekende afzender. Direct daarna gaat de computer van de medewerker op zwart en kort daarna de overige computers op de administratie ook. Via de server komt het bestand ook in een aantal andere afdelingen terecht, waaronder de Spoedeisende Hulp. Op geen van deze afdelingen is meer computeractiviteit mogelijk, en ook een aantal apparaten die zijn aangesloten op het netwerk functioneren niet meer. Er wordt 500 dollar in Bitcoins aan losgeld per apparaat gevraagd om deze weer te ontgrendelen. Gebeurt dit niet dan gaan alle gegevens verloren waaronder patiëntgegevens en medische dossiers.

Gevolg

De dienstverlening van het ziekenhuis is ernstig aangetast, er kunnen mogelijk geen operaties meer plaatsvinden en de spoedeisende hulp is beperkt beschikbaar. Onderlinge communicatie wordt bemoeilijkt en patiëntgegevens zijn niet beschikbaar. Er wordt extern gecommuniceerd dat slechts levensbedreigende patiënten nog naar het ziekenhuis kunnen komen. Overige patiënten moeten verwezen te worden naar andere ziekenhuizen in de omgeving. Een grootschalige ontruiming van de geraakte afdelingen moet op gang komen, waarbij ambulances en politie moeten zorgen voor een snelle overplaatsing naar andere ziekenhuizen. De druk op de capaciteit bij de overige ziekenhuizen, politie en ambulancezorg is enorm.

Thema:	Verkeer en vervoer
Crisistype:	Incidenten op of onder water
Incidenttype:	Incident waterrecreatie en pleziervaart

Er ontstaat brand op een passagiersschip met enkele tientallen personen aan boord. Het schip is onbestuurbaar en ligt niet dichtbij de kade. (Beroeps) vaargeulen moeten worden afgesloten.

Context

Zowel over het Amsterdam Rijnkanaal als het Marker- en IJsselmeer varen veel recreatie- en passagiersschepen. Bij brand zal de bemanning door de slechte bereikbaarheid van nood- en hulpdiensten in eerste instantie op zichzelf aangewezen zijn voor de brandbestrijding.

Oorzaak

De oorzaken van brand op een passagiersschip zijn niet veel anders dan die in een woning of bedrijf. Er kan kortsluiting ontstaan of brand ontstaan door gebruik van kaarsen en/of sigaretten.

Incident

Door een elektrische storing in de machinekamer van een passagiersschip ontstaat er brand en door de rookontwikkeling ontstaat er paniek en moet het schip ontruimd worden. Niet alle passagiers zijn volledig zelfredzaam, wat de ontruiming bemoeilijkt. Door de storing is het schip onbestuurbaar en doordat het in de vaargeul ligt, is het slecht te bereiken door de nood- en hulpdiensten. De brand is snel onder controle, maar door de rookontwikkeling moeten alle passagiers het schip verlaten. Enkele passagiers worden opgenomen met rookinhalatie. Er zijn door de paniek enkele lichtgewonde passagiers. Doordat de passagiers niet uit de buurt komen, moeten ze in een naastgelegen gemeente opgevangen worden. De vaargeul blijft door de bestrijding en evacuatie enkele uren gestremd en het passagiersschip kan pas daarna naar een veilige haven gesleept worden.

Gevolg

De vluchtmogelijkheden aan boord van een (passagiers)schip zijn beperkt en door paniek kunnen snel gewonden vallen. Afhankelijk van de locatie is het schip slecht bereikbaar voor nood- en hulpdiensten en zal de bemanning enige tijd op zichzelf aangewezen zijn voor bestrijding en eerste hulpverlening. Het opvangen van de passagiers zal eveneens een uitdaging zijn, omdat het schip niet altijd in of direct buiten een haven ligt of vaart.

Thema:	Verkeer en vervoer
Crisistype:	Incidenten op land
Incidenttype:	Incident wegverkeer (geen gevaarlijke stoffen)

Op de snelweg ontstaat een kettingbotsing waar meerdere auto's bij betrokken zijn met licht- en zwaargewonden. De snelweg wordt in één richting voor het grootste gedeelte van de dag afgesloten voor hulpdiensten en onderzoek.

Context

In de regio's liggen enkele van de drukste wegverbindingen van het land, ten gevolge van de ligging tussen de Randstad, en het noorden en midden van het land. De autosnelwegen A1, A6 en A27 worden zeer intensief gebruikt, waardoor het verkeer regelmatig stagneert. Door de vele stads- en dorpskernen in de regio zijn er naar verhouding veel op- en afritten.

Oorzaak

Verkeersongevallen, met grotere aantallen slachtoffers (meer dan twintig personen), kunnen door diverse oorzaken plaatsvinden: slechte weersomstandigheden (dichte mist, plotselinge gladheid), plotselinge filevorming en onverwachte situaties door medeweggebruikers.

Incident

Een touringcar met 50 inzittenden (waaronder ouderen en kinderen) rijdt op een snelweg. Door de slechte weersomstandigheden kantelt de touringcar en komt dwars op de weg te liggen. Bij het incident zijn er enkele doden en veel licht- en zwaargewonden. Een deel van de slachtoffers zal reeds ter plaatse medische hulp moeten krijgen. De hulpverlening richt zich in eerste instantie op het redden van (beknelde) slachtoffers en daarnaast op opvang van betrokkenen en zal zeker vier uur in beslag nemen. Naar schatting zal na vijf uur één wegstrook vrij zijn en komt het verkeer weer op gang. Volledig vrijgeven van de weg duurt minimaal 8 uur.

Gevolg

Het bevrijden, behandelen en afvoeren van alle slachtoffers neemt veel tijd in beslag. Er moet rekening gehouden worden met het verzorgen van en de opvang van grote aantallen personen (zowel betrokkenen als overige reizigers) in de naast gelegen gemeenten. Via een onderliggend wegennet zullen de mensen vervoerd worden naar de opvanglocatie. Men moet rekening houden met het vastlopen van het onderliggende wegennet, omdat automobilisten sluiproutes zullen gebruiken. Er moet rekening worden gehouden met grote media aandacht en de betrokkenheid van diverse onderzoeksinstanties.

Thema: Verkeer en vervoer

Crisistype: Incidenten op land

Incidenttype: Incident treinverkeer (geen gevaarlijke stoffen)

In het buitengebied ontspoord een passagierstrein en de voorste wagon komt op z'n kant terecht. Bereikbaarheid is lastig en er zijn meerdere gewonden. Treinverkeer is voor een week niet mogelijk op het traject.

Context

In beide regio's lopen diverse belangrijke spoorverbindingen. Goederentreinen, sprinters en intercity's maken druk gebruik van deze verbindingen. Op het spoor kunnen zich verschillende risico's voordoen, zoals een botsing van treinen of een ontsporing van een trein, waarbij een groot aantal slachtoffers onder reizigers kunnen vallen.

Oorzaak

Spoorincidenten hebben vaak een grote impact en kunnen o.a. ontstaan door aanrijdingen, menselijk falen, menselijk opzet, technisch falen en blokkades van de rails.

Incident

Door een voorwerp op een spoorrails ontspoord een sprinter, wat resulteert in een groot ongeval op het spoor. Het ongeval vindt in de spitsuren plaats. De trein zit overvol, waarbij een groot aantal passagiers staat in de trein. Als gevolg hiervan raakt een groot aantal passagiers (zwaar)gewond. Het gevolg van de ontsporing is eveneens dat de bovenleiding van het spoor beschadigd is en los hangt. De bereikbaarheid voor de huldiensten is zeer moeilijk. Dit vertraagt de hulpverlening aanzienlijk.

Gevolg

Het treinverkeer wordt landelijk steeds verder geïntensiveerd. Een kleine stremming op het spoor vormt al heel snel een trechter voor het drukke treinverkeer. Wanneer er in een willekeurig baanvak een incident plaatsvindt, leidt dit direct tot ontregeling van het treinverkeer. Doordat dit grote stremmingen tot gevolg heeft, kan dit leiden tot maatschappelijke ontwrichting. Wanneer het treinverkeer ontregeld is, zal daarbij vaak grote economische schade ontstaan. Ook zal er veel media aandacht zijn en zullen diverse onderzoeksinstanties betrokken worden.

Thema:	Gezondheid
Crisistype:	Ziektegolf
Incidenttype:	Ziektegolf besmettelijke ziekte

Door een mutatie is een nieuw influenzavirus ontstaan. Antivirale middelen zijn niet toereikend en ook de anti-grieprik blijkt niet voldoende te werken. Uiteindelijk leidt dit tot een landelijke griepepidemie. De mogelijkheid tot een pandemie is aanwezig.

Context

Van een (griep)pandemie is sprake wanneer een wereldwijde uitbraak van griep plaatsvindt, vaak veroorzaakt door een nieuw virus dat nog nooit eerder, of pas kort, onder mensen circuleert. Een dergelijke pandemie is daarmee anders dan het jaarlijks terugkerende griepseizoen. Een grootschalige epidemie of pandemie kan de samenleving behoorlijk schaden en ontwrichten.

Oorzaak

Door een mutatie is een nieuw influenzavirus ontstaan. Antivirale middelen zijn niet toereikend en ook de grieprik blijkt niet voldoende te werken. Uiteindelijk leidt dit tot een grootschalige griepepidemie.

Incident

Nadat in andere delen van de wereld al enkele weken sprake is van een epidemie, slaat de griep nu ook toe in Flevoland & Gooi en Vechtstreek. Het aantal zieken is in de eerste twee weken nog zeer beperkt. In week 2 en 3 en met name week 4 treedt er een explosieve stijging van het aantal zieken op. In week 4 bevindt de epidemie zich op haar hoogtepunt, vanaf week 5 daalt het aantal zieken weer hard, totdat er geen nieuwe gevallen meer bijkomen in de weken 8 en 9. In de weken 3, 4 en 5 komt het dagelijkse levens grotendeels stil te liggen. Bedrijven draaien op zeer beperkte kracht of zijn zelfs helemaal (soms preventief) gesloten. Onderwijsinstellingen sluiten op last van de overheid.

Gevolg

Naar aanleiding van de epidemie wordt ongeveer een kwart van de bevolking ziek. In Flevoland zijn dit ongeveer 100.000 en in Gooi en Vechtstreek 60.000 mensen. Het virus is virulenter dan het jaarlijkse influenzavirus, maar heeft niet een veel hogere mortaliteit. Antivirale middelen zijn beperkt beschikbaar. Gemiddeld zijn werknemers 1 tot 3 weken afwezig.

Op de top van de epidemie is door het grote aantal huisartsbezoeken en relatief grote aantal ziekenhuisopnamen in combinatie met minimale personele bezetting sprake van schaarste bij de zorgverlening. Buiten het hoogtepunt van de epidemie om kan door het uitstellen van niet-acute zorg de extra zorgbehoefte worden opgevangen. De hulpdiensten kunnen de uitval van zieken beperkt opvangen, ditzelfde geldt voor de vitale infrastructuur. Een vaccin wordt snel ontwikkeld, maar het duurt weken tot maanden voor er voldoende vaccin is en er moet een nationale vaccinatiecampagne worden opgestart volgens de prioriteitsgroepen van de gezondheidsraad. Er ontstaat sociale onrust doordat bijna de hele bevolking zo snel mogelijk gevaccineerd wil worden. De kosten van de epidemie lopen op door enerzijds meer uitgaven aan zorg en uitkeringen en anderzijds minder inkomsten (mensen besteden minder). Er moet rekening worden gehouden met een tweede golf aan zieken.

Thema:	Sociaal-maatschappelijke omgeving
Crisistype:	Paniek in menigten
Incidenttype:	Paniek tijdens grote festiviteiten, concerten en demonstraties

Tijdens een festival breekt paniek uit en bezoekers willen op allerlei manieren zo snel mogelijk weg van de locatie. Wegen komen snel vast te staan, mensen lopen over de (snel)weg en het spoor en er heerst chaos en paniek.

Context

Paniek kan gedefinieerd worden als irrationeel, onlogisch en ongecontroleerd gedrag waarbij het instinct gevolgd wordt en massa-ongelukken kunnen voorkomen. Het is meestal van korte duur en kan ontstaan op plekken waar veel mensen samenkomen. Hierbij kun je denken aan concerten, festivals, voetbalwedstrijden, herdenkingen etc. Mensen zullen in eerste instantie vluchten in de bekende richting waaruit men gekomen is, of gaan voor de dichtstbijzijnde zichtbare uitgang. Hierbij heeft men doorgaans minder oog voor overige mensen, waardoor het risico ontstaat op verdrukking.

Oorzaak

Paniek kan optreden wanneer er een onverwachte en ogenschijnlijk gevaarlijke gebeurtenis optreedt. Dit is bijvoorbeeld een vechtpartij, brand, ontploffing, grootschalige verstoring van de openbare orde (denk aan de Damschreeuwer), een plotselinge weersverandering (noodweer), een ongeval of zelfs een terroristische aanslag. Paniek is een van de factoren die ervoor kan zorgen dat een menigte onbeheersbaar gedrag vertoont.

Incident

Op een zomerse dag vindt een festival plaats. Tijdens het festival zijn circa 25.000 bezoekers aanwezig. Deze bezoekers concentreren zich voornamelijk rondom de verschillende podia. Het multidisciplinair team dat het evenement qua veiligheid monitort, ziet plotseling dat het weer binnen drie uur omslaat naar onweersbuien die vlak langs of over het evenementen komen. Het team gaat in overleg en houdt het weer nauwlettend in de gaten. Ontruiming voorbereiden staat hoog op de agenda. Een uur later is er nog geen wuiltje aan de lucht, dit maakt besluiten nemen heel moeilijk. Nog een uur later lijkt het onweer op zeer grote afstand langs het terrein te trekken. Een half uur later komt er opeens uit het niets een onweerswolk aan en begint het flink te waaien. Het veiligheidsteam wordt weer bijeen geroepen. Voordat iedereen er is, breekt er een fikse onweersbui los. Er breekt paniek uit.

Gevolg

Bezoekers rennen door elkaar heen op zoek naar bekenden en naar schuilplekken. Sommigen komen in de verdrukking, vallen en worden onder de voet gelopen. Een aantal tenten en podia is niet bestand tegen de windstoten en stort in. Er vallen enkele doden en meerdere ernstige gewonden (botbreuken en inwendige bloedingen). Door de onrust in de menigte, overbelasting van de telefonie en door de slechte bereikbaarheid kunnen de gewonden niet adequaat worden geholpen door aanwezige hulpdiensten. Omdat niet duidelijk is of het festival nog door kan gaan, verlaten veel bezoekers het terrein op weg naar de auto of openbaar vervoer.

Thema:	Sociaal-maatschappelijke omgeving
Crisistype:	Verstoring openbare orde
Incidenttype:	Maatschappelijke onrust en buurtrellen

Door een incident, gevoed door social media, wordt er bericht dat in de binnenstad op een gezette tijd een vergeldingsactie zal plaatsvinden op een inwoner.

Context

Maatschappelijke onrust treedt op wanneer door incidenten of gebeurtenissen de maatschappij in beroering gebracht wordt en waarbij de kans bestaat op maatschappelijke ontregeling. De, veelal moedwillige, gebeurtenissen resulteren in massale uitingen van onbehagen, afschuw, angst, verdriet of woede. Deze massale gedragingen kunnen leiden tot uitingen op sociale media, demonstraties of zelfs fysiek geweld tegen (bevolkings)groepen of de overheid.

Oorzaak

Maatschappelijke onrust kan optreden door verschillende en uiteenlopende oorzaken of triggers. Er kan sprake zijn van frustraties vanwege het sociaal-maatschappelijk niet slagen of het optreden van de politie of Justitie, een aanhouding of dodelijk ongeluk. Daarnaast kan het nationale en of internationale politieke klimaat, politieke uitspraken, (dreiging) van aanslagen, spanningen tussen (etnische) groepen en of buitengesloten of veroordeeld voelen een oorzaak zijn. De rol van de media hierin is van groot belang, ook voor bevestiging of ontkrachting van negatieve gevoelens.

Daarnaast zijn er een aantal pleurisfactoren zoals verwijtbaarheid, relevantie en media (zoals sociale media, fake nieuws, informatiebubbel).

Incident

In een gemeente is bekend geworden dat 'de nieuwe buurman' is veroordeeld voor het misbruiken van meerdere kinderen. Dat leidde tot veel onrust in de wijk. Kinderen komen niet meer op straat en de spanning is onderhuids aanwezig. Bezorgde burens denken dat de nieuwe buurman zijn leven niet meer zeker is. Ook wordt geopperd dat hij beter met zijn gezin naar de andere kant van de Atlantische Oceaan kan verhuizen. Op enig moment wordt de achterdeur van het huis opgeblazen terwijl de bewoners niet thuis zijn.

Voor de buurt is de maat vol, de burens voelen zich niet meer veilig. De aanslag is de voorlopige climax van een serie incidenten rondom de veroordeelde pedofiel, het broeide al langere tijd in de buurt. De politie houdt de woning van het gezin permanent in de gaten. Voor het huis staat een politiebusje geparkeerd en het gezin is elders ondergebracht. Eerder was er al een camera opgehangen in de straat. Daartoe besloot de gemeente, nadat de auto van het gezin was beklad.

Gevolg

Voor de veiligheidsregio is maatschappelijke onrust aan de orde als het raakt aan de Openbare Orde en Veiligheid van de rechtsorde. De, vaak heftige, collectieve emoties die bij zedenzaken vrijkomen onder gedupeerden en andere groepen moeten op een of andere wijze gekanaliseerd worden. Dit om verdere escalatie te voorkomen van verdere maatschappelijke onrust. In zeer omvangrijke zeden-zaken (zoals die van zwemleraar Benno L.) is formele opschaling een optie, maar dit leidt snel tot persaandacht en daarmee tot maatschappelijke impact. Het kan soms beter zijn om te kiezen voor een 'stil alarm': telefonisch informeren en alarmeren van betrokken functionarissen. Hierdoor wordt tijd gewonnen om betrokkenen te informeren en een zorgvuldig persstatement voor te bereiden.

Thema: Sociaal-maatschappelijke omgeving
Crisistype: Verstoring openbare orde
Incidenttype: Terrorisme: gewelddadige eenling

In een winkelcentrum steekt een persoon om zich heen met een mes onder het uitschreeuwen van religieuze uitspraken en de verwijzing naar medestanders. De persoon is uit het straatbeeld verdwenen voor de politie ter plaatse komt en er wordt een man-hunt opgestart.

Context

Maatschappelijke onrust treedt op wanneer door incidenten of gebeurtenissen de maatschappij in beroering gebracht wordt en waarbij de kans bestaat op maatschappelijke ontregeling. De, veelal moedwillige, gebeurtenissen resulteren in massale uitingen van onbehagen, afschuw, angst, verdriet of woede. Deze massale gedragingen kunnen leiden tot uitingen op sociale media, demonstraties of zelfs fysiek geweld tegen (bevolkings)groepen of de overheid. Een VN-resolutie uit 1999 spreekt van 'dadende bedoeld zijn om grote angst te zaaien onder het publiek, een groep personen of bepaalde personen, gepleegd uit politieke motieven'.

Oorzaak

Terroristische aanslagen kunnen gepleegd worden vanuit een eenling, een zogenaamde lone-wolf, maar ook vanuit georganiseerde groeperingen. Doel is om veel schade te doen, meestal lichamelijk leed. De effecten, zeker in de maatschappij, kunnen zeer groot zijn.

Incident

Op een zaterdagmiddag rond het middaguur in een druk winkelcentrum in de regio begint een persoon zonder aanleiding met een mes om zich heen te steken. De dader steekt binnen enkele minuten zeker 10 mensen neer. Het motief van de dader is onduidelijk. Inmiddels zijn de eerste politieauto's en ambulances gearriveerd. Er ontstaat grote paniek onder het winkelend publiek.

De D.S.I. (Dienst Specialistische Interventies) komt ter plaatse om de situatie onder controle te krijgen. De persoon is echter het winkelcentrum ontvlucht en er wordt een man-hunt opgestart. Uit voorzorg worden drie andere winkelcentra ontruimd en worden openbare gebouwen gesloten. De verdachte wordt uiteindelijk binnen 24 uur opgespoord en aangehouden.

Gevolg

Het gaat om een scenario waarin een aanslag wordt gepleegd en waarvan lange tijd onduidelijk is welke persoon of groepering erachter zit. Er ligt grote druk op opsporingsdiensten en de onrust loopt sterk op bij zowel de burgers als (lokale) politici.

Thema: Sociaal-maatschappelijke omgeving
Crisistype: Verstoring openbare orde
Incidenttype: Terrorisme: meervoudige aanslag

Tijdens de ochtendspits vindt binnen de regio een ernstige meervoudige aanslag plaats. Tegelijkertijd wordt een evenementenlocatie en treinstation aangevallen door terroristen die daarbij zowel automatische vuurwapens als explosieven gebruiken.

Context

Maatschappelijke onrust treedt op wanneer door incidenten of gebeurtenissen de maatschappij in beroering gebracht wordt en waarbij de kans bestaat op maatschappelijke ontregeling. De, veelal moedwillige, gebeurtenissen resulteren in massale uitingen van onbehagen, afschuw, angst, verdriet of woede. Deze massale gedragingen kunnen leiden tot uitingen op sociale media, demonstraties of zelfs fysiek geweld tegen (bevolkings)groepen of de overheid. Een VN-resolutie uit 1999 spreekt van 'dadens die bedoeld zijn om grote angst te zaaien onder het publiek, een groep personen of bepaalde personen, gepleegd uit politieke motieven'.

Oorzaak

Terroristische aanslagen kunnen gepleegd worden vanuit een eenling, een zogenaamde lone-wolf, maar ook vanuit georganiseerde groeperingen. Doel is om veel schade te doen, meestal lichamelijk leed. De effecten, zeker in de maatschappij, kunnen zeer groot zijn.

Incident

Tijdens de ochtendspits vindt binnen de regio een ernstige meervoudige aanslag plaats. Tegelijkertijd worden een evenementenlocatie en treinstation aangevallen door terroristen die daarbij zowel automatische vuurwapens als explosieven gebruiken. Bovendien weet een deel van de aanslag-plegers te ontkomen. Op de evenementenlocatie vinden enkele explosies plaats. Vlak na de explosies vindt op het treinstation een tweede aanslag plaats. Er vallen meerdere dodelijke slachtoffers en er zijn vele tientallen gewonden. Een man-hunt wordt opgestart.

Gevolg

Het gaat om een scenario waarin meerdere aanslagen worden gepleegd en waarvan lange tijd onduidelijk is welke persoon of groepering erachter zit. Er ligt grote druk op opsporingsdiensten en de onrust loopt sterk op bij zowel de burgers als (lokale) politici, mede door de angst of het hier bij blijft.

Impactbeoordeling

Om inzicht te krijgen in de verwachte aard, omvang en schaal van de gevolgen van de aanwezige risico's, is een impactbeoordeling uitgevoerd. De methode voor de impactbeoordeling binnen het regionale risicoprofiel is gebaseerd op de Nationale Risicobeoordeling, die door de rijksoverheid wordt gehanteerd ten behoeve van de nationale veiligheid. De nationale methode is een directe vertaling van de doelstelling van de Strategie Nationale Veiligheid: bescherming van de vitale belangen van Nederland. Hiervoor zijn zes vitale belangen vastgesteld, zie onderstaande tabel.

De vitale belangen zijn met elkaar verweven; aantasting van één belang kan leiden tot aantasting van andere belangen. Zo kan een inbreuk op de fysieke veiligheid (het tweede belang) het vijfde belang onder druk zetten: de sociale en politieke stabiliteit. Dit belang kan echter ook rechtstreeks worden bedreigd, bijvoorbeeld door aantasting van de sociale cohesie. De focus op de bescherming van vitale belangen is een direct gevolg van de verbreding van de traditionele rampenbestrijding naar de crisisbeheersing. Deze verschuivende focus brengt met zich mee dat de impact van risico's breder moet worden beoordeeld dan uitsluitend slachtoffers en schade, zoals tot op heden de praktijk was (in bijvoorbeeld de Leidraad Maatramp). Daarom zijn alle zes de vitale belangen vertaald naar één tot maximaal drie impactcriteria elk.

Vitaal belang	Impactcriterium
Territoriale veiligheid	1.1 Aantasting van de integriteit van het grondgebied
Fysieke veiligheid	2.1 Doden 2.2 Ernstig gewonden en chronisch zieken 2.3 Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)
Economische veiligheid	3.1 Kosten
Ecologische veiligheid	4.1 Langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)
Sociale en politieke stabiliteit	5.1 Verstoring van het dagelijkse leven 5.2 Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur 5.3 Sociaal psychologische impact
Veiligheid van cultureel erfgoed	6.1 Aantasting van cultureel erfgoed

Vitaal belang: Territoriale veiligheid

Criterium 1.1 Aantasting van de integriteit van het grondgebied

‘Het feitelijke of functionele verlies van, dan wel het buiten gebruik zijn van, dan wel het verlies van zeggenschap over delen van de regio.’

Onder functioneel verlies wordt vooral verstaan het verlies van het gebruik van gebouwen, woningen, infrastructuur, wegen en grond. Voorbeelden van bedreigingsoorzaken zijn: buiten oevers treden rivier, terroristische aanslag in Nederland, afscheiding van een regio, uitbraak van dierziekten, aanval buitenlandse mogendheid, beschadiging of verlies van zeggenschap over en/of bezit van Nederlandse ambassades, chemische/biologische/nucleaire besmetting.

Indicatoren impact

De indicatoren voor het meten van de impact zijn:

- de oppervlakte van het bedreigde of aangetaste gebied (geografische afbakening);
- de tijdsduur gedurende welke het gebied wordt bedreigd of aangetast;
- de bevolkingsdichtheid van het betreffende gebied.

Oppervlakte → Tijdsduur ↓	Wijk, dorp max. 4 km ²	Lokaal 4-40 km ²	Gemeentelijk 40-400 km ²	Regionaal >400 km ²
2-6 dagen	A	A	B	C
1-4 weken	A	B	C	D
1 tot 6 maanden	B	C	D	E
½ jaar of langer	C	D	E	E

Het resultaat van de impactscore wordt eventueel gecorrigeerd op basis van de bevolkingsdichtheid in het bedreigde of getroffen gebied:

- indien bevolkingsdichtheid > 750 personen/ km² dan +1 (bijv. B wordt C);
- indien bevolkingsdichtheid < 250 personen/ km² dan -1 (bijv. D wordt C).

Vitaal belang: Fysieke veiligheid

Criterium 2.1 Doden

‘Dodelijk letsel, direct overlijden of vervroegd overlijden binnen een periode van 20 jaar.’

Voorbeelden van bedreigingsoorzaken zijn: ongeluk in chemische fabriek, grootscheepse dijkdoorbraak, terroristische aanslag, uitbraak van een epidemie en grootschalige onlusten.

Indicatoren impact

De indicatoren voor het meten van de impact zijn:

- het aantal doden als gevolg van het incident;
- het tijdstip van overlijden.

Aantal → Tijdstip ↓	1	2-4	4-16	16-40	40-160	160-400	> 400
Direct overlijden (binnen 1 jaar)	A	B	C	C hoog	D	D hoog	E
Vervroegd overlijden (van 1-20 jaar)	A	A	B	C	C hoog	D	D hoog

(In geval beide categorieën van toepassing zijn, geldt de score voor de hoogste impact klasse.)

Vitaal belang: Fysieke veiligheid

Criterium 2.2 Ernstige gewonden en chronisch zieken

Letsel gevallen behorend tot categorie T1 en T2, en personen met langdurige of blijvende gezondheidsproblemen, zoals ademhalingsklachten, ernstige verbrandingen of huidaandoeningen, gehoorbeschadiging of lijden aan oorlogssyndroom. Slachtoffers behorend tot categorie T1 of T2 hebben onmiddellijk medische hulp nodig en behandeling moet binnen 2 uur aanvangen worden (T1) dan wel moeten continu bewaakt worden met een behandeling binnen 6 uur (T2).

Chronisch zieken zijn personen die gedurende lange periode (> 1 jaar) beperkingen ondervinden: medische zorg nodig hebben, niet of gedeeltelijk kunnen deelnemen aan het arbeidsproces, door hun ziekte belemmering ervaren in het sociale functioneren.'

Voorbeelden van bedreigingsoorzaken zijn: ongeluk in chemische fabriek, terroristische aanslag met biologische of chemische wapens, grootschalige onlusten.

Indicatoren impact

De indicator voor het meten van de impact is het aantal chronisch zieken en ernstig gewonden.

Aantal →	1	2-4	4-16	16-40	40-160	160-400	> 400
	A	B	C	C hoog	D	D hoog	E

Wanneer na een incident een aantal slachtoffers behorend tot de categorie T1 of T2 niet binnen twee uur (T1) of binnen zes uur (T2) afdoende kan worden geholpen, doordat ze niet door hulpdiensten kunnen worden bereikt of door gebrek aan de goede hulpmiddelen, moet dat aantal worden beschouwd als 'direct overleden' en in Criterium 2.1 worden opgenomen.

Vitaal belang: Fysieke veiligheid

Criterium 2.3 Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)

‘Blootstelling aan extreme weer- en klimaatomstandigheden, alsmede het gebrek aan voedsel, drinkwater, energie, onderdak of anderszins primaire levensbehoeften.’

Voorbeelden van bedreigingsoorzaken zijn: terroristische aanslag op drinkwatervoorziening of energievoorziening, vrijkomen straling als gevolg van incident met kernreactor of een natuurramp.

Indicatoren impact

De indicatoren voor het meten van de impact zijn het aantal getroffen en de tijdsduur.

Aantal → Tijdsduur ↓	< 400 Getroffenen	< 4.000 Getroffenen	< 40.000 Getroffenen	> 40.000 Getroffenen
2-6 Dagen	A	B	C	D
1-4 Weken	B	C	D	E
1 Maand of langer	C	D	E	E

Vitaal belang: Economische veiligheid

Criterium 3.1 Kosten

'Euro's in termen van herstelkosten voor geleden schade, extra kosten en gederfde inkomsten.'

Voorbeelden van incidenten zijn: branden en explosies, pandemie met massale uitval arbeidskrachten, besmettelijke dierziekten en grootschalige uitval vitale infrastructuur.

Indicatoren impact

De indicatoren voor het meten van de impact zijn:

1. materiële schade en kosten;
2. gezondheid schade en kosten;
3. financiële schade en kosten;
4. kosten van bestrijding, hulpverlening en herstel.

De impact wordt gebaseerd op de totaal geleden schade in geld; de schade in de afzonderlijke categorieën 1 t/m 4 worden opgeteld.

Kosten in € → Indicatoren ↓	< 2 Miljoen	< 20 Miljoen	<200 Miljoen	<2 Miljard	> 2 Miljard
	A	B	C	D	E
1. Materiële schade					
2. Gezondheid schade					
3. Financiële schade					
4. Bestrijdingskosten en herstel					

Economische schade totaal					
---------------------------	--	--	--	--	--

Toelichting op de individuele actoren voor schade en kosten van een incident :

1. Materiële schade

- Materiële schade aan gebouwen, woningen en infrastructuurobjecten.
 - o Waardebegrip: herbouwwaarde (inclusief opruimingskosten).
- Materiële schade aan inventaris, machines, installaties, voer-/vaartuigen, voorraden; verlies van levende have.
 - o Waardebegrip: vervangingswaarde.
- Reconstructiekosten (ICT)databestanden.
 - o Kosten: integrale kostprijs inzet administratieve/ICT-medewerkers.

De volgende kengetallen kunnen gebruikt worden bij de schatting van de kosten (2009).

Woningen (inclusief inboedel)		Infrastructurele objecten	
Laag/midden/hoogbouw	€ 170.000	Gemaal	€ 750.000
Eengezinswoning	€ 240.000	Zuiveringsinstallatie	€ 10.000.000
Boerderij	€ 400.000	Brug, viaduct	€ 5.000.000
		Spoorlijn	€ 1350.000 / km

2. Gezondheidsschade

- Kosten van uitkeringen bij overlijden.
- Extra kosten van de gezondheidszorg.
 - Kostenelementen:
 - o Bruto kosten van ziekenhuisopname (inclusief behandeling en ambulance).
 - o Langdurige zorg in verpleeghuizen, revalidatie klinieken.
 - o Evt. correctie voor vermindering van reguliere zorgvraag bij volledige belasting.
 - Gezondheidszorgapparaat.
- Extra kosten van arbeidsongeschiktheid en weduwen/wezenpensioen.
 - Kostenelementen:
 - o Uitkering arbeidsongeschiktheid slachtoffers.
 - o Uitkering (pré-)pensioenen nabestaanden.

De volgende kengetallen kunnen gebruikt worden bij de schatting van de kosten.

Kosten gezondheidszorg blijvend arbeidsongeschikt/zwaargewond	€ 100.000
Kosten gezondheidszorg half jaar arbeidsongeschikt/lichtgewond	€ 5.000
Arbeitsongeschiktheid uitkering (blijvend, modaal, 38jr)	€ 650.000
Uitkeringen bij overlijden (modaal, 38jr, 2 kinderen)	€ 160.000

3. Financiële schade

Directe bedrijfsschade als gevolg van materiële schade en/of uitval werknemers en/of onbruikbaarheid locatie; herstelperiode is maat voor tijdsduur bedrijfsschade

- Waardebegrip:
 - o Netto toegevoegde waarde (exclusief afschrijvingen) – materiële schade.
 - o Bruto toegevoegde waarde – uitval werknemers, onbruikbaarheid locatie.
- Indirecte bedrijfsschade als gevolg van uitval van vraag of uitval van toeleveringen (materialen, grondstoffen, energiedragers), of uitval communicatie/ transport/ nutsvoorzieningen.
- Waardebegrip: bruto toegevoegde waarde evt. correctie voor substitutie effecten (vervangende vraag of nieuwe vraag).
- Directe vermogensschade als gevolg van claims, boetes of vervreemding (bijvoorbeeld nationalisatie bedrijf).

De volgende kengetallen kunnen gebruikt worden bij de schatting van de kosten: verhouding directe bedrijfsschade versus indirecte bedrijfsschade 2:1 € 550 per m² bedrijfslocatie per jaar

4. Bestrijdingskosten

- Extra kosten inzet operationele diensten ten behoeve van bestrijding, hulpverlening, opvang en evacuatie.
 - o Kosten: integrale kostprijs van inzet operationele diensten.
- Opruiming- en herstelkosten als gevolg van schade aan natuur en milieu.
 - o Kosten: Integrale kostprijs van inzet medewerkers en hersteldiensten.

Vitaal belang: Ecologische veiligheid

Criterium 4.1 Langdurige aantasting van het milieu en natuur (flora en fauna)

‘Langdurige of blijvende aantasting van de kwaliteit van het milieu, waaronder verontreiniging van lucht, water of bodem, en langdurige of blijvende verstoring van de oorspronkelijke ecologische functie, zoals het verlies van soortendiversiteit flora en fauna, verlies van bijzondere ecosystemen, overrompeling door uitheemse soorten.’

Voorbeelden van bedreigingsoorzaken zijn:

- incidenten waarbij grote hoeveelheden (eco)toxische stoffen in het milieu vrijkomen, zoals een ongeluk in een chemische fabriek of in een kernreactor, een olieramp op de Noordzee of een aanslag met gebruik van CBRN-wapens;
- incidenten waarbij natuurgebieden worden blootgesteld aan grote fysische schade, bijvoorbeeld door brand;
- incidenten die het gevolg zijn van klimaatverandering, zoals verstoringen in het beheer van oppervlaktewater (overstromingen) en de gevolgen daarvan (zoals verzilting van de bodem) of extreme weersomstandigheden.

Aantasting van de ecologische veiligheid wordt gemeten aan de hand van twee aspecten:

- A. aantasting van natuur- en landschappelijke gebieden die als beschermwaardig zijn aangewezen; en
- B. aantasting van het milieu in algemene zin, ook buiten de genoemde natuur- en landschappelijke gebieden.

Criterium A

Aantasting van flora- en faunagebieden die als beschermwaardig zijn aangewezen (verder genoemd ‘natuurgebieden’), waarbij wordt uitgegaan van een ‘alles of niets’ – effect: waar de aantasting optreedt, gaan er ecosystemen verloren. Er wordt onderscheid gemaakt tussen drie typen beleidsmatig verschillende natuurgebieden:

- broedgebieden van weidevogels (in het agrarische gebied) ;
- de Ecologische Hoofdstructuur (EHS): dat zijn de EHS natuurgebieden uitgezonderd die EHS gebieden die ook tot Natura 2000 behoren, verder aangeduid als ‘EHS gebieden’; en
- de natuurgebieden aangewezen in de Natura 2000 regelgeving (uitgezonderd de Waddenzee, het IJsselmeer en de Zeeuwse wateren), verder aangeduid als ‘Natura 2000 gebieden.

Indicatoren impact

Als indicatoren voor het meten van de impact worden gehanteerd:

Type van de natuurgebieden die in het getroffen gebied liggen: er wordt nagegaan of zich in het getroffen gebied natuurgebieden bevinden die behoren tot de broedgebieden van weidevogels, tot de EHS of tot de Natura 2000 gebieden. Aantasting van deze gebieden wordt in die volgorde als ernstiger ingeschat.

Relatief oppervlak van het getroffen gebied: voor ieder van de typen wordt bepaald welk percentage van de totaal in Nederland aanwezige oppervlakte getroffen is.

De duur van de aantasting: de aantasting wordt alleen gescoord, als de duur langer dan een jaar zal zijn. Als wordt ingeschat dat voor geen van de typen de duur van de aantasting langer dan een jaar zal zijn, wordt dit impactcriterium gescoord als niet van toepassing. Als de duur van de aantasting wordt ingeschat als langer dan tien jaar, dan wordt de ernst van de impact een stap hoger gescoord.

(Gemiddelde) relatieve oppervlakte → Type natuurgebied ↓	<3%	3-10%	>10%
Broedgebieden van weidevogels	A	B	C
EHS gebieden	B	C	D
Natura 2000 gebieden	C	D	E

(Gemiddelde) relatieve oppervlakte → Type natuurgebied ↓	<3%	3-10%	>10%
Broedgebieden van weidevogels	<300ha	300ha-1.000ha	>1.000ha
EHS gebieden	<416ha	416 ha-1.748ha	>1.748ha
Natura 2000 gebieden	<350ha	350 ha-1.160ha	>1.160ha

Criterium B

Binnen het impactcriterium ecologische veiligheid moet ook aandacht worden besteed aan specifiek de aantasting van het milieu. Er is sprake van ernstige aantasting van het milieu indien:

- die aantasting plaatsvindt gedurende een periode van tenminste één jaar; en
- bij de aantasting de interventiewaarde, die geldt voor een chemische verontreiniging, wordt overschreden.

Indicatoren impact

De ernst van de impact wordt gescoord aan de hand van de absolute oppervlakte van het getroffen gebied.

Oppervlakte	wijk, dorp max 4 km ²	lokaal 4-40 km ²	gemeentelijk 40-400 km ²	regionaal >400 km ²
	A	B	C	D

Bij permanente aantasting van het milieu (> tien jaar) moeten deze scores één stap worden verhoogd.

Vitaal belang: Sociale en politieke stabiliteit

Criterium 5.1 Verstoring van het dagelijks leven

‘De aantasting van de vrijheid zich te verplaatsen en samen te komen op publieke plaatsen en in openbare ruimten, waardoor de deelname aan het normale maatschappelijk verkeer wordt belemmerd.’

Voorbeelden van bedreigingsoorzaken zijn: aantasting van vitale infrastructuur, zoals uitval van elektriciteit, massale sterfte onder bevolking door pandemie, bezetting, grootschalige onlusten, dijkdoorbraak, terroristische aanslag en grootschalige instroom van vluchtelingen.

Indicatoren impact

Als indicatoren voor het meten van de impact worden de volgende vijf gehanteerd:

- geen onderwijs kunnen volgen;
- niet naar het werk kunnen gaan;
- geen gebruik kunnen maken van maatschappelijke voorzieningen als die voor sport, cultuur of gezondheidszorg;
- verminderde bereikbaarheid door blokkade van wegen en uitval van openbaar vervoer;
- niet kunnen doen van noodzakelijke aankopen wegens winkelsluiting.

De genoemde indicatoren worden gewaardeerd op basis van:

- aantal getroffen inwoners;
- tijdsduur;
- aantal indicatoren van toepassing.

Aantal → Tijdsduur ↓	< 400 getroffenen	< 4.000 getroffenen	< 40.000 getroffenen	>40.000 getroffenen
1-2 dagen	A	A	B	C
3 dagen tot 1 week	A	B	C	D
1 week tot 1 maand	B	C	D	E
1 maand of langer	C	D	E	E

Aantal indicatoren van toepassing	
-----------------------------------	--

In geval maximaal 1 indicator van toepassing is, dan -1 (bijv. D wordt C)

In geval tenminste 3 indicatoren van toepassing zijn, dan +1 (bijv. B wordt C).

Vitaal belang: Sociale en politieke stabiliteit

Criterium 5.2 Aantasting positie lokaal en regionaal openbaar bestuur

‘De aantasting van het functioneren van de Nederlandse overheid, in het bijzonder de lokale en regionale overheid, en haar instituties en/of de aantasting van rechten en vrijheden en andere kernwaarden verbonden aan de Nederlandse democratie en vastgelegd in de grondwet.’

Voorbeelden van bedreigingsoorzaken: verstoring van de demografische opbouw van de samenleving, verstoring van de sociale cohesie door achterstellingen, ontstaan van een parallelle samenleving, aanslag op het Binnenhof, bezetting door een vreemde mogendheid, publieke haatcampagnes en oproepen tot en/of andere uitingen van antidemocratische (extremistische) activiteiten en/of opvattingen.

Indicatoren impact

Als indicatoren voor het meten van de impact worden de volgende zes gehanteerd:

- aantasting van het functioneren van de politieke vertegenwoordiging;
- aantasting van het functioneren van het openbaar bestuur;
- aantasting van het functioneren van het financiële stelsel;
- aantasting van de openbare orde en veiligheid;
- aantasting van vrijheden en/of rechten (godsdienst, meningsuiting, vereniging, kiesrecht, etc.);
- aantasting van geaccepteerde Nederlandse waarden en normen, zoals gebruikelijk in het maatschappelijke verkeer dan wel vastgelegd in wetgeving.

De klassenindeling wordt vervolgens gebaseerd op:

- aantal indicatoren dat van toepassing is;
- de tijdsduur;

Aantal indic. → Tijdsduur ↓	Max. 1 uit 6 indicatoren	Max. 2 uit 6 indicatoren	>=3 Uit 6 indicatoren
Dagen	A	B	C
Weken	B	C	D
Maanden	C	D	E
1 of meer jaren	D	E	E

Het resultaat van de impactscore wordt gecorrigeerd op basis van de mate van aantasting van een indicator: indien een indicator voor meer dan 50% wordt aangetast, dan +1 (bijv. C wordt D).

Aantal indicatoren	
--------------------	--

Vitaal belang: Sociale en politieke stabiliteit

Criterium 5.3 Sociaal psychologische impact

‘Gedragsmatige reactie van de bevolking die door uitingen van angst en woede (mogelijk ook vermengd met verdriet en afschuw) worden gekarakteriseerd en waaraan de media aandacht besteden. Deze uitingen kunnen komen van personen die direct worden getroffen en van de rest van de bevolking, en moeten waarneembaar zijn (d.w.z. hoorbaar, zichtbaar, leesbaar)’

Gedragingen die vooral een uiting van angst zijn, betreffen bijvoorbeeld vlucht- en vermijdingsgedrag, van het normale patroon afwijkende handelingen en het nemen van kennelijk onverstandige besluiten.

Gedragingen die vooral een uiting van woede zijn, betreffen bijvoorbeeld protesten, demonstraties, verstoringen van de openbare orde, vernielingen en oproepen via de media (deels ook gevoed door media-aandacht) vanuit gevoelens van onvrede.

Angst en woede vermengd met verdriet en afschuw kunnen leiden tot paniek en massahysterie.

Voorbeelden van bedreigingsoorzaken zijn: terroristische aanslag, politieke moord, ontvoering, gijzeling of aanslag op politieke leiders of leden van het Koninklijk Huis, dominantie van een ondemocratische politieke partij, staatsgreep, ontploffing van een kerncentrale en pandemie met (mogelijkheid van) een massale sterfte.

Indicatoren impact

Er is een aantal indicatoren dat aan bovenstaande soorten uitingen ten grondslag ligt.

Deze indicatoren worden in drie categorieën opgedeeld:

- de perceptie van het incident,;
- het verwachtingspatroon rond het incident;
- het handelingsperspectief.

De indicatoren dragen elk in eigen mate bij aan woede, angst of beide. Ondanks het verschillende aantal indicatoren per categorie, worden de categorieën onderling als even belangrijk beschouwd. De categorieën liggen deels in elkaars verlengde en zullen dus veelal in combinatie optreden.

1. De perceptie van het incident;

- Onbekendheid met de aard of de oorzaak van het risico.
 - Dit leidt primair tot angst; hoe groter de onbekendheid, des te angstiger men is.
- Onzekerheid over de mate van dreiging of gevaar en over de mogelijkheid dat je er persoonlijk door geraakt kan worden.
 - Dit leidt primair tot angst; hoe groter de onzekerheid over de eigen blootstelling aan dreiging/gevaar en de perceptie van de omvang ervan, des te angstiger men is.
- Mate van onnatuurlijkheid van (de oorzaken van) het incident.
 - Dit leidt zowel tot angst als tot woede; hoe onnatuurlijker de oorzaak en het incident zelf, d.w.z. hoe meer eventueel boosaardige invloed van de mens, des te minder men erin berust en des te angstiger men is voor de gevolgen en voor wat er wellicht nog meer komt en des te woedender men is op de veroorzakers.

- Mate waarin kwetsbare groepen - zoals kinderen, ouderen, zieken, armlastigen - onevenredig zwaar worden getroffen.
 - Dit leidt primair tot woede; hoe meer deze groepen worden getroffen, des te groter het gevoel van onrechtvaardigheid en dus des te woedender men is.

2. Het verwachtingspatroon rond het incident;

- Mate van gevoelde verwijtbaarheid (tekortschieten) van relevante bedrijven en (overheids)instanties bij het ontstaan van het incident, dan wel het optreden van ongewenste gevolgen ervan (relatie met preventie).
 - Dit leidt primair tot woede; hoe groter het gevoel dat er verwijtbaar tekortgeschoten is, des te woedender men is.
- Mate van verlies van vertrouwen in het optreden van de overheid en betrokken bedrijven en andere instanties (N.B. niet de hulpdiensten) inzake enerzijds, de beheersing van het incident en anderzijds, de informatieverstopping over het incident en haar oorzaken (relatie met preparatie en initiële respons).
 - Dit leidt zowel tot woede als tot angst; hoe groter het gebrek aan dit vertrouwen en aan adequate informatie, des te woedender men is wegens beschaamde verwachtingen en teleurstelling en des te angstiger wegens verlies aan mentaal houvast.
- Mate van verlies van vertrouwen in het optreden van de hulpdiensten bij de beheersing van het incident, bijvoorbeeld in geval van normoverschrijding bij opkomsttijden, capaciteitstekort, inadequate/onjuiste handelingen e.d. (relatie met preparatie en initiële respons).
 - Dit leidt zowel tot woede als tot angst; hoe groter het gebrek aan dit vertrouwen, te woedender men is wegens beschaamde verwachtingen en teleurstelling en des te angstiger wegens verlies aan uitzicht op hulp.

3. Het handelingsperspectief;

- Mate van onbekendheid en/of onervarenheid met mogelijke vormen van zelfredzaamheid in de specifieke situatie (vormen van onwetendheid).
 - Dit leidt primair tot angst; hoe groter de onwetendheid met manieren om de eigen situatie positief te beïnvloeden, des te angstiger men is.
- Mate van persoonlijke onmogelijkheid tot beheersing van de eigen situatie (vormen van zelfredzaamheid).
 - Dit leidt zowel tot angst als tot woede; hoe minder de zelfredzaamheid, des te angstiger men is wegens het grotere gevoel van afhankelijkheid van anderen bij hulp en des te woedender als die hulp niet op tijd wordt verleend, of juist omdat men in deze afhankelijkheidssituatie terecht is gekomen of eigen handelen onmogelijk wordt gemaakt).

STAP 1

Per indicator wordt aangegeven of de indicator wel of niet van toepassing is. Niet van toepassing wil zeggen dat er geen logische relatie is met het incident of zijn oorzaken. Als de indicator (in beginsel) wel van toepassing is, gelden vier intensiteiten waarin de indicator kan optreden:

- A. **'geen'**, d.w.z. de indicator is in dit scenario niet aanwezig en dus niet van invloed op het ontstaan van angst en/of woede;
- B. **'beperkt'**, d.w.z. dat de indicator in zwakke mate aanwezig is en in isolement beschouwd niet voldoende is voor het optreden van de uiting(en) van angst en/of woede;
- C. **'normaal'**, d.w.z. dat de indicator duidelijk herkenbaar aanwezig is en in isolement beschouwd in beperkte mate bijdraagt aan het optreden van de uiting(en) van angst en/of woede;
- D. **'aanzienlijk'**, d.w.z. dat de indicator in sterke mate aanwezig is en in isolement beschouwd dominant bijdraagt aan het optreden van de uiting(en) van angst en/of woede.

Indicator	A,B,C,D
1	- - - -
2	- - -
3	- -

De intensiteit waarin een indicator van toepassing is, kan bepalend zijn voor het optreden van angst of woede, maar moet niet worden verward met de omvang van de uitingen van angst en woede. Dit laatste wordt pas in tweede instantie als correctiemechanisme gebruikt.

De klassenindeling wordt gebaseerd op het aantal indicatorcategorieën dat 'significant' is, en een eindoordeel over 'gradatie' die op de intensiteit van afzonderlijke indicatoren is gebaseerd.

STAP 2

Een indicatorcategorie (perceptie, verwachtingspatroon of handelingsperspectief) is significant indien:

- er minstens één indicator een intensiteit 'aanzienlijk' heeft in de categorie,
- óf**
- indien aan de volgende twee voorwaarden gelijktijdig wordt voldaan:
 - o minimaal de helft van de indicatoren scoren intensiteit 'beperkt', 'normaal' of 'aanzienlijk';
 - o er is minstens één indicator met intensiteit 'normaal' in de categorie.

Indien alle indicatoren niet van toepassing zijn (NVT) of niet optreden ('geen'), dan scoort dit criterium 'NVT' (label 0).

STAP 3

Het eindoordeel over de gradatie berust op het vóórkomen van bepaalde intensiteiten van de afzonderlijke indicatoren in de categorieën:

- 'laag' indien er geen relevante indicatoren met intensiteit 'normaal' of 'aanzienlijk' zijn;
- 'hoog' indien één van de volgende twee situaties zich voordoet:
 - o er zijn of twee of drie significante categorieën en deze bevatten elk minstens één indicator met intensiteit 'aanzienlijk',
 - o er is slechts één significante categorie en van deze hebben alle indicatoren een intensiteit 'aanzienlijk', 'gemiddeld' in de overige gevallen.

Aantal significante categorieën → Eindgradatie ↓	0 Significante categorieën	1 Significante categorie	2 Significante categorieën	3 Significante categorieën
Laag	A			
Gemiddeld	A	B	C	D
Hoog		C	D	E

STAP 4

Het resultaat van de impactscore wordt gecorrigeerd:

- indien de omvang en tijdsduur van de waarneembare uitingen van angst en/of woede gering zijn, d.w.z. < 10.000 personen gedurende max. twee dagen, dan -1 (bijv. C wordt B);
- indien de omvang en tijdsduur van de waarneembare uitingen van angst en/of woede grootschaligheid van de gevolgen aanduiden, d.w.z. > 1.000.000 personen (waaronder in 2 of meer grote steden) gedurende tenminste één week, dan +1 (bijv. C wordt D).

In alle gevallen wordt een maximale beschouwing termijn van één maand aangehouden. Daarna wordt het moeilijker om gedragingen, bedoeld onder dit criterium, als direct gevolg van het incident op te vatten.

Vitaal belang: Veiligheid van cultureel erfgoed

Criterium 6.1 Aantasting cultureel erfgoed

Het betreft materiële (zichtbare en tastbare) sporen die een cultuurhistorische waarde vertegenwoordigen en vaak al een beschermde status genieten. Hieronder vallen voorwerpen in musea, archeologische vondsten, archieven, monumenten (d.w.z. panden en complexen van bedrijf en techniek, religie, bewoning, bestuur en beheer, e.d.), herdenkingstekens, straatmeubilair, stads- en dorpsgezichten, landschappen (d.w.z. begrensde grondoppervlakten).

Indicatoren impact

De indicatoren voor het meten van de impact zijn:

- er is sprake van uniciteit, d.w.z. het object is de enige of één van de weinige overgebleven representant(en) van een soort of type;
- er is sprake van aantasting van de identiteit, d.w.z. de betekenis en gevoel van eigenwaarde die de samenleving of een gemeenschap ontleent aan het object;
- er is sprake van aantasting van de harmonie en/of waarde en/of samenhang van een groter geheel door de aantasting van het object als deel van dat geheel;
- er zijn beperkte mogelijkheden tot restauratie;
- het betreft bronmateriaal, d.w.z. het verklarende en/of inspirerende begin of uitgangspunt voor een stroming, school, cultureel begrensde groep, e.d.

Aantal indicatoren→	Max. 1 indicator	Max. 2 indicatoren	Max. 3 indicatoren	4 Of meer indicatoren
	A	B	C	D

Waarschijnlijkheidsbeoordeling

Bij de beoordeling van de waarschijnlijkheid is de methode van het Programma Nationale Veiligheid gevolgd. Per scenario met bijhorende impact is de waarschijnlijkheid dat dit incident zich voordoet bepaald. Hierbij zijn bestaande, proactieve, preventieve en preparatieve maatregelen, die de waarschijnlijkheid verkleinen, meegenomen. Bij het bepalen van de waarschijnlijkheid is gebruik gemaakt van een of meerdere van onderstaande informatiebronnen:

- Casuïstiek en historische (vergelijkbare) gebeurtenissen.
- Expertmeningen, scenario en trendanalyses.
- Statistieken en netwerkanalyses.
- Regionale en landelijke strategieën.

De waarschijnlijkheid is meetbaar gemaakt op basis van een omschrijving van het gevaar of een omschrijving van de dreiging. Dit is ondergebracht in vijf klassen:

Klasse	% Waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A / 2	< 0,05	Zeer onwaarschijnlijk
B / 5	0,05 – 0,5	Onwaarschijnlijk
C / 8	0,5 – 5	Mogelijk
D / 11	5 – 50	Waarschijnlijk
E / 14	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

Specifiek voor dreigingen kan de volgende kwalitatieve beschrijving van de klassen worden gehanteerd.

- A. geen concrete aanwijzingen en gebeurtenis wordt niet voorstelbaar geacht
- B. geen concrete aanwijzingen, maar gebeurtenis wordt enigszins voorstelbaar geacht
- C. geen concrete aanwijzingen, gebeurtenis is voorstelbaar
- D. de gebeurtenis wordt zeer voorstelbaar geacht
- E. concrete aanwijzingen dat de gebeurtenis geëffectueerd zal worden

De uitgevoerde risico-inventarisatie en risicoanalyse vormen tezamen het risicoprofiel. Conform de Wet veiligheidsregio's zullen de veiligheidsregio's in het regionale beleidsplan een uitwerking geven van de landelijke doelstellingen (art. 14.2b) en operationele prestaties van de regio zelf (art. 14.2a) en door bijstand van andere regio's of andere organisaties (art. 14.3).

De taak van de overheid is het beschermen van vitale belangen van de samenleving. De (dreigende) aantasting van een of meer van deze vitale belangen kan door het daartoe bevoegde gezag worden gekwalificeerd als een ramp of crisis. Om de effecten van de ramp of crisis op een adequate manieren te beheersen, is een professionele en flexibele crisisorganisatie noodzakelijk. Om hier invulling aan te geven, zijn de onderstaande uitgangspunten en prestatie-eis richtinggevend voor de crisisorganisatie.

De crisisorganisatie werkt voor de burger

De crisisorganisatie houdt rekening met de verantwoordelijkheden, behoeften en mogelijkheden van de crisispartners en de samenleving. De eigen verantwoordelijkheid, (zelf)redzaamheid en participatie van bedrijven, instellingen en burger worden waar mogelijk benut.

Flexibele crisisorganisatie

De crisisorganisatie in de Veiligheidsregio's Flevoland en Gooi en Vechtstreek voert een wettelijke taak uit ten behoeve van de gemeenten binnen de veiligheidsregio. De crisisorganisatie is generiek en past zich aan de aard en de omvang van het incident aan. Operationele eenheden worden flexibel naar behoefte ingezet. Op basis van het aantal uitvoerende eenheden bouwt zich een sturende (leidinggevende) en een ondersteunende (informatie en logistiek) structuur op.

Professionele en doelmatige crisisorganisatie

De Veiligheidsregio's Flevoland en Gooi en Vechtstreek kiezen voor een kwalitatief goede crisisorganisatie. De focus van de crisisorganisatie is altijd gericht op een goed resultaat.

Het gaat om de juiste persoon op de juiste plek. Er wordt deskundig, betrokken en verbindend samengewerkt naar de diverse crisispartners, burgers, bedrijven en instellingen. De inrichting en de voorbereiding (planvorming, opleiden, trainen en oefenen) van de crisisorganisatie is op realistische scenario's gebaseerd.

Bij bestrijding van veel van de beschreven scenario's zijn ook andere partijen betrokken, die elk hun eigen capaciteiten beschikbaar hebben. In sommige gevallen is de veiligheidsregio (de hulpdiensten) zelfs ondersteunend aan de calamiteitenorganisatie van deze andere partijen. Juist door die gezamenlijke inzet van mensen en middelen kunnen uiteenlopende incidenten effectief worden bestreden.

Prestatie-eis

De Veiligheidsregio's Flevoland en Gooi en Vechtstreek spannen zich in om zoveel mogelijk de wettelijke norm opkomsttijd te halen. In zijn algemeenheid geldt dat sleutelfunctionarissen operationeel zijn vanaf het moment dat ze zijn gealarmeerd.

De geografie van Veiligheidsregio Flevoland en de beschikbare personele capaciteiten maakt dat een overschrijding van 35% hoger dan de norm opkomsttijd is toegestaan, mits sleutelfunctionarissen van de betreffende organisatieonderdelen vooraf contact hebben en de nodige relevante opdrachten hebben gegeven.

De incidenttypen die verder uitgewerkt zijn in scenario's zijn in het groen weergegeven.

De incidenttypen die wel in de survey meegenomen zijn, maar niet verder uitgewerkt zijn in scenario's zijn in het oranje weergegeven.

	Maatschappelijk thema		Crisistype		Incidenttype
1	Natuurlijke omgeving	1	Overstromingen	10	Overstroming vanuit zee
				20	Overstroming door hoge rivierwaterstanden
				30	Vollopen van een polder/ dijkdoorbraak
		2	Natuurbranden	10	Bosbrand
				20	Heide, (hoog)veen- en duinbranden
		3	Extreme weersomstandigheden	10	Koude golf, sneeuw en ijzel
				20	Hitte golf
				30	Storm en windhozen
				40	Aanhoudende laaghangende mist
		4	Aardbevingen	10	Aardbeving
		5	Plagen	10	Ongedierte
		6	Dierziekten	10	Ziektegolf
2	Gebouwde omgeving	1	Branden in kwetsbare objecten	10	Grote brand in gebouwen met niet of verminderd zelfredzame personen
				20	Grote brand in gebouwen met een grootschalige publieksfunctie
				30	Grote brand in bijzonder hoge gebouwen of ondergrondse bebouwing
				40	Brand in dichte binnensteden
		2	Instortingen in grote gebouwen en kunstwerken	10	Instorting door explosie
				20	Instorting door gebreken constructie of fundering

	Maatschappelijk thema		Crisistype		Incidenttype
3	Technologische omgeving	1	Incidenten met brandbare / explosieve stof in open lucht	10	Incident vervoer weg
				20	Incident vervoer water
				30	Incident spoorvervoer
				40	Incident transport buisleidingen
				50	Incident stationaire inrichting
		2	Incidenten met giftige stof in open lucht	10	Incident vervoer weg
				20	Incident vervoer water
				30	Incident spoorvervoer
				40	Incident transport buisleidingen
				50	Incident stationaire inrichting
		3	Kernincidenten	10	Incident A-objecten: centrales
				20	Incident A-objecten: nabije centrales grensoverschrijdend
				30	Incident A-objecten: scheepvaart met kernenergie en nucleair defensiemateriaal
				40	Incident B-objecten: vervoer grote eenheden radioactief materiaal
				50	Incident B-objecten: overige nucleaire faciliteiten brandklasse i
				60	Incident B-objecten: nucleaire faciliteiten brandklasse ii
				70	Incident B-objecten: overig vervoer en gebruik nucleaire materialen
				80	Incident militair terrein en transporten nucleaire materiaal
4	Vitale infrastructuur en voorzieningen	1	Verstoring energievoorziening	10	Uitval olievoorziening
				20	Uitval gasvoorziening
				30	Uitval elektriciteitsvoorziening
		2	Verstoring drinkwatervoorziening	10	Uitval drinkwatervoorziening
				20	Problemen waterinname
				30	Verontreiniging in drinkwaternet
		3	Verstoring rioolwaterafvoer en afvalwaterzuivering	10	Uitval rioleringsysteem
				20	Uitval afvalwaterzuivering
		4	Verstoring telecommunicatie en ICT	10	Uitval voorziening voor spraak- en datacommunicatie
		5	Verstoring afvalverwerking	10	Uitval afvalverwerking
		6	Verstoring voedselvoorziening	10	Uitval distributie

	maatschappelijk thema		Crisistype		incidenttype
5	Verkeer en vervoer	1	Luchtvaartincidenten	10	Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein
				20	Incident vliegtuigstoel bij vliegshows
		2	Incidenten op of onder water	10	Incident waterrecreatie en pleziervaart
				20	Incident beroepsvaart (anders dan met gevaarlijke stoffen)
				30	Incident op ruim water
				40	Grootschalig duikincident
		3	Verkeersincidenten op land	10	Incident wegverkeer
				20	Incident treinverkeer
		4	Incidenten in tunnels	10	Incident in treintunnels en ondergrondse stations
				20	Incident in wegtunnels
				30	Incident in tram- en metrotunnels en ondergrondse station
6	Gezondheid	1	Bedreiging volksgezondheid	10	Besmettingsgevaar via contactmedia
				20	Feitelijke grootschalige besmetting (nog) zonder ziekteverschijnselen
				30	Besmettelijkheidsgevaar vanuit buitenland
				40	Besmettelijkheidsgevaar in eigen regio
				50	Dierziekte overdraagbaar op mens
		2	Ziektegolf	10	Ziektegolf besmettelijke ziekte
				20	Ziektegolf niet besmettelijke ziekte
7	Sociaal-maatschappelijke omgeving	1	Paniek in menigten	10	Paniek tijdens grote festiviteiten, concerten en demonstraties
		2	Verstoring openbare orde	10	Rel rondom demonstraties en andere manifestaties
				20	Gewelddadigheden rondom voetbalwedstrijden
				30	Maatschappelijke onrust en buurtrellen

Bijlage VII Resultaten Consultatieronde en Zienswijzen

Op grond van de Wet veiligheidsregio's (art. 15 lid 3 en 4) moet het risicoprofiel, voorafgaand aan de vaststelling door het Algemeen Bestuur, worden overlegd met de raden van de deelnemende gemeenten en moet een zienswijze te worden gevraagd aan het OM, de politie en het bestuur van het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht en Waterschap Zuiderzeeland.

Tijdens de behandeling in de gemeenteraad(commissies) zijn diverse reacties gegeven op het concept regionaal risicoprofiel. De inhoudelijke en tekstuele opmerkingen zijn verwerkt in het rapport en bijbehorende bijlagen. Hetzelfde geldt voor de inhoudelijke en tekstuele opmerkingen die zijn gemaakt door het Hoogheemraadschap, het Waterschap, het OM en de politie.

Consultatie van de gemeenteraden

Zienswijze van het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht

Zienswijze van het Waterschap Zuiderzeeland

Zienswijze van het Openbaar Ministerie

Zienswijze van de politie

